

Tuusniemen Joulu 2020

TUUSNIEMEN JOULU 2020

Lukijalle	2
<i>Valto Holopainen</i>	
Tuusniemen kunnan tervehdys	3
<i>Timo Kiviluoma</i>	
Onnin kanssa Seinävuorella	4
<i>Tuija Junkkari</i>	
Toinille runot ovat elämä	6
<i>Tuija Junkkari</i>	
Pitkäkestoinen ystävyys	8
<i>Valto Holopainen</i>	
Karjalan evakosta opettajaksi Tuusniemelle	9
<i>Pirkko Sallinen-Gimpl</i>	
Vanha tie	12
<i>Kyllikki ja Veli Pekka Toropainen</i>	
Kuljettiin sitä ennenkin hevosella	16
<i>Vilho Vinska</i>	
Vanha tarina siasta, kukosta ja pässistä	17
<i>Otto Räsänen</i>	
Ylistys Turulanrannalle	17
<i>Rauha Kekäläinen</i>	
Seppä Juoso Koistinen	18
<i>Otto Räsänen</i>	
Miten minä liityin Kankaalaan?	19
<i>Aune Kulmala</i>	
Keskikoulumuistoja lukuvuodelta 1964-65	20
<i>Lauri Räsänen</i>	
Saksalaisvieraita Tuusniemellä vuonna 2020	22
<i>Tuunien lukion oppilasvaihtoryhmä</i>	
Tarina ruuhasta, petäjästä ja kalliosta	24
<i>Aulis Pelkosen kertomana</i>	
Kylän elämää Koivulahden rantamalta katsellen	25
<i>Sisko Räsänen</i>	
Tulisalmen vanha silta ja uusi silta	28
Legendan mukaan sotamies Duus perusti Tuusniemen	30
<i>Vihta-Puavo</i>	32
<i>Valto Holopainen</i>	
Savukalamoussaka	30
Järviuimatkiurittajyyttä Juojärvellä	36
<i>Valto Holopainen</i>	
Vapaussodan veteraanit	38
Ajatuksia etäopetuksesta	39
Entisajan vuokrasopimus kantatilan ja torpparin välillä	42
Kuulustelupöytäkirja	43
Tuusniemen Miestenkerho	45
Miestenkerhossa kuultuja vitsejä	46
Maatalousnaisten laulu	46
Kuvia vuodelta 2020	47
Ilmoituksia Helsingin Sanomissa 1987	51
Hyvä joulun toivotukset	52
Ilmoitukset	54

PÄÄTOIMITTAJA JA VALOKUVAT
ellei toisin ole merkitty Valto Holopainen

PIIRROKSET
Tuovi Tiitinen

KANNEN ÖLJYVÄRIMAALAU
Maire Antikainen

LEHTITOIMIKUNTA
Anna-Liisa Happonen, joulutervehdykset
Tuija Junkkari
Anssi Junkkari
Pekka Mustonen, ilmoitusten kokoaminen
Raimo Hättinen, sihteeri
Kari Puustinen, puheenjohtaja

ILMOITUSTEN MYynti JA MARKKINOINTI
Kari Puustinen
Raimo Hättinen
Seppo Miettinen
Reino Miskala
Hannu Tervo
Eero Smolander
Osmo Väisänen
Teuvo Voutilainen
Arto Palomäki

JULKAISIJAT
Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen Kotiseutuyhdistys ry

PAINOPAikka
Kuopion Liikekirjapaino Oy

KIITOS
Julkaisuyhteisöt ja lehden tekijät kiittävät lukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita. Mahdolliset varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten kehittämiseen ja tukemiseen.

Lähetäessänne tämän lehden lahjaksi, voitte kirjoittaa tervehdyksen myös yllä olevaan laatikkoon.

Lukijalle

Tämä vuoden 2020 Tuusniemen Joulu tulee olemaan viimeinen toimittamani. Lienee paikallaan laatia omalta osaltani jonkinlainen tilinpäätös.

Jutut toimitettiin kymmenen ensimmäistä vuotta kirjapainoon niillä viikon lehdillä ja ruutupapereilla, joilla me jutut saatiin. Jo silloin jutut kirjoitettiin Kuopion Liikekirjapainossa.

Digiaikaan siirryttäessä juttujen tulo alkoi hiipua ja niitä piti ruveta metsästämään ja pyytelemään. Ihmisiä piti katsella jo juhannuskokollakin sillä silmällä. Myös sukupovien vaihtuminen vähensi kirjoittajia.

Se, että koko ajan olen halunnut tehdä tätä lehteä, on ollut ainoa motivaationi. Mikään muu motivaatio ei olisi kestänyt tehdä tätä palkatta. Itse olen pitänyt tätä harrastuksena, vaikka tämä on vaatinut liikaa, varsinkin perheeltä. Lehti on ollut tulppana moniin perheen omiin asioihin. Puulämmityksen aikaan, syksyinen polttopuun teko takkuili. Myöhemmin syyslomamatkojen järjestely, syyskalastuksesta puhumattakaan.

Nyt voin kysellä, onko tästä ollut hyötyä, mutta onko harrastuksista yleensä hyötyä? Matkoillekin on päästy, vaikka ei aina haluttuun aikaan tai paikkaan.

Aikaa myöten lehden teko valui pikku hiljaa minulle. Lehden tekoon alkuaikoina innostuneet opettajat väistyivät syrjään ja lehti jäi enempi maalikoiden hommaksi.

Tunnen myös itse keskittymiseen syyllisyyttä. Lehden teko on nopeasyklistä ja kukin tehtävä on tehtävä heti, eikä joskus. Koin, että sillä ajalla, kun etsin apua ja odotan sen saamista, teen homman itse ja nopeasti. Ryhmätoilla, jolla lehteä tehtiin, oli menetetty.

Ilmoitusten myynti, johon en ole osallistunut, on toiminut hyvin ja tehokkaasti, siitä puheenjohtaja Karille kiitos.

Lehtitoimikunta päätti digitoida kaikki julkaistut numerot. Ne tullaan laittamaan myöhemmin sovittaville, joko kustantajien, tai kunnan kotisivuille. Näin lehti on luettavissa kaikkialla maailmassa.

Onko tämä ollut tärkeä tuusniemeläisille? Mielestäni tästä on tullut itsestäänselvyys kuin päivälehdessä, ja siten huonoja ja hyviä mielipiteitä on tullut kitsaasti. Onhan sanottu, että olet taas tehnyt ison työn. Vaikka jää joskus tuntumaan siltä, onko sanoja edes lukenut lehteä.

Ulkopaikkakuntalaiset tätä ovat arvostaneet, mm. maakuntajohtaja Marko Korhonen arvosti paljon. Tällaisia joululehtiä kuntien määrään nähden julkaistaan vähän tai ne ovat olleet lyhytikäisiä. Poikkeuksiakin on. Kymmenen, viisitoista vuotta aikaisemmin aloittaneita lehtiä vielä julkaistaan. Uskon, että tämän lehden historia jatkuu.

Lopuksi kurssikaveriltani Joensuusta saama kiitos viime lehdestä: "Tervehdys Valto. Lueskelin tässä Tuusniemen Joulua 2019.

Sinä olet tehnyt kulttuurihistoriaa. Kunnioittavat onnittelut sinulle tästä kulttuurityöstä, jolla on Tuusniemelle suuri arvo. Kiitoksia paljon, että olen saanut lehden joululukemikseni koko sen historian ajan. Rauhallista Joulua ja Onnellista uutta Vuotta sinulle ja Tuulalle! T. Ossi ja Pirjo".

Samoin Teille hyvät lukijat ja ystävät!

Valto Holopainen
päätoimittaja

Kuva vuodelta 2001, kun järviauettamme markkinoitiin kaikkialle Saimaan alueelle matkailuinfoihin, satamiin ja suoraan veneilijöille. Petrattiin samalla Juojärven mainetta maakuntajärveksi. Kuva Hannu Holopainen.

Tuusniemen kunnan tervehdys

Olemme eläneet poikkeuksellista vuotta. Koronapandemia on levinnyt kulovalkean tavoin ympäri maapallon. Vielä vuosi sitten ei osattu ennakoida tämän viruksen koskettavan millään tavalla suomalaisia tai Suomen yhteiskuntaa. Tilanteen vakavuus alkoi kuitenkin paljastua jo maaliskuussa ja massiivisin rajoitustoimin tilanne alkoi kesällä helpottaa.

Syksy toi tullessaan kuitenkin tilanteen pahenemisen ja viruksen leviäminen lähti Suomessakin voimakkaaseen kasvuun. Niin yksiköiden kuin yhteiskunnankin näkökulmasta tilanne on vakava. Ihmiset joutuvat pelkäämään terveytensä ja jopa henkensä puolesta. Yhteiskuntaan vaikutukset ovat tulleet keväästä alkaen myös talouden kautta. Suomi on velkaantunut vauhdilla. Niin myös kunnat. Ennestään ahtaalla ollut kuntatalous sai lisäkolhuja tulopohjan ehtyessä.

Valtiovarain taloudellinen tuki on tullut tarpeeseen, myös Tuusniemellä. Tiukassa taloustilanteessa kunnassa joudutaan miettimään entistä tarkemmin rahan käyttöä niin käyttötaloudessa kuin investoinneissakin. On elettävä tarkasti ja tarvittaessa on kyettävä reagoimaan ripeästi palvelutuotannon osalta mahdollisiin tunnistettavissa oleviin epäkohtiin, olivatpa ne sitten palvelun sisältöön tai taloudelliseen tuottamistapaan liittyviä. Harkittuja investointeja on kuitenkin syytä tehdä kunnan elinvoiman vahvistamiseksi sekä infrastruktuurin kunnossa pitämiseksi.

Erittäin merkittävä asia kunnan palvelutuotannossa on ollut perusterveydenhuollon ostopalvelusopimuksen uusiminen Kuopion kaupungin kanssa. Nykyinen määräaikainen sopimus on päättymässä kuluvan vuoden loppuun. Heti alkuvuodesta kunta selvitteli eri vaihtoehtoja terveyspalvelujen järjestämiseksi. Kunnassa todettiin neuvotte- lujen jälkeen kuntalaisia parhaiten palvelevaksi vaihtoehdoksi yhteistyön jatkamisen Kuopion kaupungin kanssa. Aikaisemmat terveyspalvelujen tuottamissopimukset ovat

olleet käytännössä aina alkuperäisen sopimuksen kaltaisia. Nyt tunnistettiin tarve käydä sopimus pohja perusteellisesti läpi ja sopimusta työstettiin vastaamaan tämän päivän tarpeita ja pitkälti myös jo vallitsevia käytänteitä.

Sopimuksen yksityiskohtien muutoksilla tavoitellaan entistä laajempaa kuntalaisjoukkoa palvelevia terveyspalveluja. Konkreettisenä esimerkkinä terveydenhuollon lisäpää nostuksena ja tukena kotipalveluihin, joita kehitetään ensi vuoden aikana kotihoidon suuntaan. Tavoitteena on, että kuntalaiset saisivat entistä paremmin kotiin tuotettavia sosiaali- ja terveyspalveluja.

Hyvää ja rauhallista joulun aikaa!

työkalut, joilla kunnan tulevaisuutta rakennetaan.

Vuoden mittaan olen saanut käydä kuntalaisten kanssa monia mielenkiintoisia ja rakentavia keskusteluja kuntaan ja kunnan kehittämiseen liittyen. Aina ei ole kaikkia toiveita mahdollista täyttää, eikä kaikkien näkemysten mukaan asioissa voi edetä, mutta tiiviissä vuorovaikutuksessa saamme varmasti kuntaa ja sen palveluja kehitettyä kuntalaisten parhaaksi.

Toivotan lopuksi lehden lukijoille hyvää ja rauhallista joulun aikaa.

Timo Kiviluoma
kunnanjohtaja

Onnin kanssa Seinävuorella

Seinävuori on ikivanha luonnonihme, joka on meille tuusniemeläisille niin tuttu lähiretkikohde. Netin käytön myötä ja etenkin kuluneen vuoden poikkeusoloissa sen ovat löytäneet monet muutkin. Sinne on helppo poiketa ysi-tieltä vaikka koiraa ulkoiluttamaan. -Vieraskirja täyttyy.

Paikkahan on hieno jo luonnon puolesta. Ainakin 1930-luvulta lähtien, ja vielä 60-luvulle saakka, sinne hipsittiin kesällä jalan Loukeisentielle, jonne jätettiin kulkuneuvo, useimmiten pyörä. Tänäpäin perille vie autotie kesät talvet, lammen rannassa on laituri, laavu, puuseet, polttopuut, opastaulut ja uudenkarhea iso kota.

Lampea kiertävän reitin varrella on näköalatasanne, ja vastapäiselle rinteelle on toinen laavu rakenteilla. Kohde on pitkälti esteetön, ja siksi helppo vähemmänkin sporttiselle luonnonystävälle jopa talvisaikaan. -Vaeltaahan voi vaikka Ahvenlammelle ja Kaavinkoskelle asti.

Onni on tietysti Onni Ryynänen, metsäteknikko, kotiseutuaktiivi, intohimoinen luontokuvaaja, sotiemme veteraani, "leijona"konkari, Polvijärven poikia. Hän on Tuusniemen vanhin herä, joka täytti lokakuussa 101 vuotta. Kun ystäväporukka Ikinuoret suunnitteli tekensä syysretken Seinävuorelle, ei Onnia ja Vieno-rouvaa tarvinnut kahta kertaa mukaan pyytää. Olihan uusi kota nähtävä. Meille muille oli ensiarvoista saada konkari kertomaan paikan historiasta. -Kiitämme reippaita Ryynäsiä mukaan tulosta ja toivottamme hyvät voinnit kotona kirkonkylällä jatkossakin!

Mannerlaattojen liikehdinnästä ja maanjäristyksistä pari miljoonaa vuotta sitten voimme lukea internetistä tarkemmin. Kyseessä on kalliooperan halkeama eli ruhje, joka on jääkauden jälkeen, noin 10000 vuotta sitten, usein täyttynyt soralla ja maamassalla, mutta näin ei käynyt

Seinävuorella. Tämä ruhjevyöhyke yltää Savonlinnasta Maaningalle. Leppävirran nätiissä Mustinmäen kylässä oleva Orinoro on toinen huima rako maankamarassa lähimaastossa.

Onni kertoi, että Seinävuori on tosi vanha retkipaikka, josta nytkin vielä löytyy puumerkkipuu, arvokkaasti ke-lottunut kuusi. Se on täynnä nimiä, puumerkkejä ja päivämääriä. Jo metsäopis-tossa luonnonsuojeluun si-toutunut seniori muistut-taa, että ei ennen passannut pitää nuotiota, vaan nyt näkkyä olevan, päivitteli Onni. Vieno muisteli läm-möllä, miten hän, Onni ja riistapäällikkö Martti Ris-sanen kävivät lasten ker-hon kanssa retkellä Seinä-vuoren huipulla evästele-mässä.

Varusteena oli jo mo-nelle nykynuorelle tunte-maton tarvekalu eli lippi, tuohesta tehty pieni juoma-kippo. Lipillä otettiin ja juotiin vettä lähteestä tai lammesta. Onni ja muuta-ma muu rakenteli lippejä ahkerasti, sillä lipit katosi-vat matkamuistoina, ja nii-tä tehtiin aina vaan lisää. -Tässäpä taas helppo ja hal-pa idea Tuusniemen mark-

kinointiin, oksaan teksti Tuusniemi 150v!

Onnille rotkolaakso tuli tutuksi ammatin vuoksi, met-säyhtiön mies kun oli. Usein mukana oli ase, ja myöhem-min kamera. Satoja, satoja paperi- ja diakuvia tuli otettua eri vuodenaikoina. Useaan kertaan on Onni hiihtänyt rot-kon pohjan päästä päähän.

Näitä Onnin lumoavia otoksia on vuosikymmenten varrella nähty kalentereissa, postikorteissa, puhelinmuis-tioissa ja lehdissä. - Aivan ihania ovat!

Onni kertoo Seinävuoren historiasta 8.9.2020.

Ikinuoret Seinävuorella. Kuvat: Taija Huhtinen ja Tuula Puustinen.

Rotkolaakson alueen, 200 ha, omisti pitkään Molanderin suku, ja tilaa hoiti kuopiolainen metsätoimisto. Kun alue pantiin myyntiin, ostotarjouksia saatiin useita. Lopulta Ahlströmin toimihenkilöiden eläkesäätiö osti ja rauhoitti rotkoalueen luonnonsuoje omistuksessa, mutta Tuusniemen kunnan ja Koillis-Tuusniemen kyläyhdistyksen hyvin hoitamana. Uusimmat rakenteet on tehty EU-rahalla.

Seinälammen lähdevesi juoksee Tuohilammen kautta Hietajärveen, sieltä reitti jatkuu Mustoseen ja sieltä Tuuslahdessa Juojärveen. Vuorella on mukavasti mustikkaa ja puolukkaa. Maasto suosii lintuja ja muuta riistaa. Legendaarinen Kettu-Moose asetteli aikanaan rautoja, Onnikin on sieltä metson tuonut kotiin. Viime vuonna kuulumme pamauksen liiterin takaa, ja näimme komean hirven tulleen kaadetuksi. - Kumisaappaat jalkaan, sillä käärmeitäkin on joskus nähty!

Rotkon reunalla oli hyvä kunnioittaa mennyttä aikaa, Äiti Maan miljoonia vuosia meitä ennen, Onni-ystävän yli satavuotista elämää ja omaa lyhyttä historiaamme.

Suomen tasavalta on 103-vuotias, Tuusniemen kunta 150-vuotias, ja ensimmäiset korona-ajan vauvat 0 v. - Kuvittelepa tätä kaikkea!

***Tuija Junkkari
saapasjalkainen paluumuuttaja***

* * *

Lue lissää: www.silentia.net Retkipaikka.fi kertoo ja kuvaa paikkaa komeasti.

Rentoretkelijä.com on pullollaan lumoontunutta kuvasta. Ja tietenkin oman kunnan sivuilla, tuusniemi.fi, on kuvia, kartta ja videokin.

* * *

Toinille runot ovat elämä

Onpa Tuusniemellä yleisöjuhla jouluna tai juhannuksena, olemme tottuneet kuulemaan eläytyvää, tartuttavaa, huikeasevaa runonlausuntaa. Ohjelmassa seisoo esiintyjän nimi: Toini Väisänen. Kuka on tämä runoista elävä imainen?

Toini Kaarina syntyi vuonna 1947 Siilinjärven Pöljällä 8-lapsisen perheen vanhimpana. Ajan tavan ja tarpeen mukaan hän aloitti työnteon 3-vuotiaana pikkuveljen hoitajana. Hae puita! Hae vettä! Vie laskisanko! Vahinkojakin sattui.

Pöljällä Toini kävi kansakoulun siinä samaisessa pihassa, jossa nyt sijaitsee kauniissa rantamaisemassa idyllinen kotiseutumuseo. Kansalaiskoulu oli Siilin kirkolla. Sen jälkeen vieraalle siihen työhön, jonka 14-vuotias osasi, siis lapsen hoitoon.

Toini sanoo olleensa koko ikänsä kuin imuri onnettomille sattumuksille ja taudeille. Mattoja puistella rippikoululainen putoi liukkaalta parvekkeelta, ja makasi sitten kuusi viikkoa hiekkapussin päällä murtumia parannellen. Piti opetella uudelleen kävelemään, eka kerran.

Kuopio tuli tutuksi, ensin Atrialla kauppaharjoittelijana, sitten kauppakoulussa opiskellen. Kun Toini välikesänä hoiti kyläpostia Kangaslammissa, alkoi yhdellä nuorella isännällä olla asiaa postiin ilman asiakin. Heinävesilaiva vei Kuopioon kihlanostoon.

Seuraava postipesti oli Juuassa. Kylä ei ehtinyt parissa päivässä tutuksi tulla, mutta Toini ehti saada tulirokon, jota sitten kotiin Pöljälle potemaan. Ihme, ettei tauti muihin tarttunut.

Naimisiin mentiin 1967, perhe perustettiin, syntyi poika ja syntyi tyttö. Työtä tehtiin maatilalla, lapsetkin koulutettiin maatalouteen, mistä yhä elantonsa saavat hekin perheineen. Heti liiton alussa Osmo-isäntää kohtasi metsäonnettomuus, ja liiton lopulla, vuonna 1989 hän jäi naapurin katolle infarktiin iskemänä. Toinista tuli leski.

Toini kantoi vastuuta perheen ohella luottamustehtävissä, oli kansalaisopiston yhdysmies, oli lautamieskin.

Aikanaan poika otti tilan hoitaakseen, ja Toini muutti pois. Liukonpellolla asuva tytär sai lopulta houkuteltua äitinsä muuttamaan Tuusniemelle 1990-luvulla. Toini ui pikkuhiljaa tuusniemeläisyyteen mistä me runojen ystävät olemme kovasti iloisia.

Nuorempana – ja terveempänä – hän käveli ja pyöräili pitkiä matkoja ja teki käsitöitä tuohitöistä posliininmaalukseen. Terveiden horjuessa on askel hidastunut, ja sukulointi yksisuuntaistunut. Vieraita käy Siilinjärveltä, Kuopiosta, Kangaslammita, Turusta, Helsingistä... Facebook on kaikkien ulottuvilla, ja se onkin Toinista helppo viestikanava.

Kuva: Tuija Junkkari.

Monissa Toinin runoissa ja tarinoissa muisteltu Stina-mummo vei tyttöä kirkkoon, ja pyhäkoulu Lassilan talossa pysyy tuoreena muistissa, eikä vain kaurakeksien vuoksi.

Kulttuurin piiriin Toinin varsinaisesti innosti isä Kalle Karhunen, joka itse luki ja varioi runoja: Lauri Pohjanpään Harakanpesästä tuli tietysti Karhunpesä.

Kulttuurikilpailuissa, joita 1960-luvulla pidettiin joka pitäjässä, Toini menestyi sekä lausumisessa että kirjoittelussa. Aikuisena hän kävikin eripituisilla kursseilla monessa paikassa Mikkeli-Iisalmi -akselilla. Iisalmen kansalaisopistossa Atso Lukkarinen oli mieluinen ja osaa-va ohjaaja.

Tätä nykyä Toini on Tuusniemen kansalaisopiston runopiirin tukipilari. Ohjaaja Sari Siltavuoren mukaan hän on ajassa oleva kirjoittaja, joka eläytyy ja ottaa rohkeasti kantaa ajankohtaisiin asioihin. Toinin kirjoituksia on julkaistu mm. teoksissa Nainen Savossa ja Hevosvoimat.

Virren sanat "Päivä vain ja hetki kerrallaan" tulevat Toinin mieleen, kun utelen mottoa, mietelauseita tahi elämäntapausta. Ja jatkaa tyytyväistä eloaan runossa ja arjessa.

Tuija Junkkari

Toini Väisänen

Stiina

Pieni on isäsi pirtti,
monta suuta leipäjonossa.
Joulupukki ei ole sinne osunut,
mutta

haikara on vieraillut joka vuosi.
Usein myös enkeli,
joka hakee lapsia taivaaseen.

Sinun laiha ruumiisi
katsoo ihmetellen
suurilla silmillä.
Jalkasi vääntyvät luokille
luusi huutavat kalkkia.

Sinä Stiina
pysyt pystyssä.
Pidät lujasti elämänlangassa kiinni.

Te taistelette leivästä,
uskotte parempaan huomiseen,
teette seppeleen voikukista.

Toini Väisänen

Lapsesi lähtevät luotasi

Lapsesi lähtevät luotasi
valitsevat omat polut ja
aloittavat uuden elämänkirjan sivun.
Sinä rukoilet heille varjelusta.

Kauppojen hyllyt täyttyvät.
Sinunkin pöytäsi ilmestyy ylellisyyttä
kahvia, vehnää ja sokerikakkua.

Lapsuuden unelma on todellisuutta.
Mennyt pelko unta.

Pitkäkestoinen ystävyys

Tuusniemellä asuivat Mirjami ja Toivo Leskinen. Tuusniemelle muutti töihin rakennusmestari Esko Koskinen ja Hirviheimon Matin kaupassa oli töissä nuori- ja reipas Oton tyttö Hyvärinen Pajumäestä. Näiden ihmisten tutustuminen ja yhteen saattaminen on eräs tämän ihmiselämän tapahtumia, mikä vieläkin jatkuu 57 vuoden jälkeen. Mirjami asuu omakotitalossaan Tuusniemen Kulajoella ja täytti 8.7. 2020 103 vuotta. Sinikka oli kahvin keitossa vieraille.

Sinikka avioitui Eskon kanssa ja poikakin syntyi. Sinikka hakeutui Kuopion kauppaopistoon ja yritti pitää poikaa mukanaan. Se ei oikein onnistunut ja Mirjami alkoi hoitaa poikaa kokonaiset viikot Sinikan asuessa Kuopiossa. Vuosi oli silloin 1963. Esko asui kyllä Tuusniemellä, mutta töissäkäynti vei ajan. Joka ilta Esko kävi poikaa katsomassa. Sinikka kertoo, että kun hänen äitinsä kuoli, niin Mirjamista 23 vuotta vanhempana tuli hänen äitinsä.

Koskisten muutettua Porokylään, he kävivät usein Tuusniemellä. Leskisetkin kävivät siellä, mutta julkisilla kyydeillä se oli vaikeaa. Kun he muuttivat Haukivuorelle, siellä Leskisten käynti oli helpompaa. Koskiset asuivat useilla paikkakunnilla, mutta kävivät usein Tuusniemellä.

Ulkomaan matkakin tehtiin. Oltiin Skotlannissa. Esko lähti Leskisten kanssa Tanskaan ja hän jäi pojan kanssa Skotlantiin. Jälkeenpäin tuntuu ihmeelliseltä, miten voitiin ulkomailla sopia koska tavataan Tukholman rautatieasemalla. Se vaan onnistui, kertoo Sinikka.

Vielä Eskon jälkeen Sinikka on vieraillut usein Mirjamin luona. Nyt Sinikka on muuttanut takaisin Tuusniemelle kotipitäjäänsä ja voi käydä Mirjamin luona useammin.

Mirjami 103 vuotta.

Kävimme Happonen Lassin kanssa Mirjamia onnittelemassa ja istuimme kahvipöydässä kaikki neljä jutellen kaikenlaista tavallista, ihailen Mirjamin lintuja ja oravia, joita on mukava ikkunasta ruokkia. Orava oli tullut niin tuttavalliseksi, että oli tullut sisälle ja alkanut kaivella ruokaansa paperipussista.

Valto Holopainen

Mirjami ja Sinikka.

Karjalan evakosta opettajaksi Tuusniemelle

Sodan jälkeen minä jouduin sitten komennetuksi Heinävedelle, jossa Sortavalan suojeluskuntapiirin suojeluskuntien lakkauttamiskokousta pidettiin kuukauden päivät. Siellä sekä piiri, että suojeluskunnat virallisesti lakkautettiin ja vasta sodan jälkeen pääsin siviiliin. Matkustin perheeni luokse Padasjoelle ja sitten ruvettiin odottamaan, mihinkä seuraava työpaikka ilmaantuu. Kouluhallitus oli nimittänyt minut opettavaksi Tuusniemen kirkolle, jonne jouduin matkustamaan.

Kaikkein hankalinta oli sodan jälkeen päästä siviilielämään käsiksi sen vuoksi, että ei ollut siviilivaatteita. Kun minä olin sotaan lähtenyt silloin syksyllä -39, niin minulla oli suojeluskuntapuku päällä ja kaikki siviilivaatteet oli jääneet kotiin ja siellä tuhoutuneet. Nyt oli hyvin vaikeata yhtäkkiä saada kaikkea sitä loihdituksi esiin, mitä jokapäiväisessä elämässä tarvittiin, vaatteet, kalusteet,

ruokailuastiat jne. Niitä piti vähin erin ruveta tekemään. Pirtin kalusto oli teetetty vaimoni kotona siellä heidän tehtaallaan.

Yhden puvun sain ostetuksi itselleni, mutta esimerkiksi päällysvaatteita minulla ei ollut. Syksyllä jo ollessani Tuusniemen kirkolla opettajana, huomasin lehdestä, että Sveitsin opettajat olivat koonneet lahjan Karjalan vaikeuksiin joutuneille opettajille ja sieltä voi hakea avustusta. Minä sain sieltä sellaisen pienen avustuksen, jolla ostin itselleni kengät, hatun ja päällystakin. Nämä olivat niin hyvän tarpeeseen, että päällystakista vielä pojalleni tehtiin ensimmäinen ulsteri.

Tuusniemen kirkolle matkaa suunnitellessani ajattelin kirjoittaa johtokunnan puheenjohtajalle, koska kulkuyhteydet siihen aikaan olivat hankalat, että täytyi kysyä mis-

*Kirkonkylän koulun oppilaat 1940–1942 ja opettaja Kosti Salpakari.
Kuva Rauha Kekäläisen, os. Juutilainen, toinen rivi, toinen vasemmalta.*

tä päin kulku parhaiden käy. Sen vuoksi kirjoitin johtokunnan puheenjohtajalle, panin kirjeeseen jopa paluuposimerkin, mutta sitä kirjettä minä en koskaan saanut. Sen sijaan sain Kuopion piirin kansakouluntarkastajalta kirjeen, jossa hän pyysi minua matkustaessani Tuusniemelle tulemaan luokseen, koska hänellä olisi neuvoja ja ohjeita.

Kun minä sitten Kuopioon matkustin ja menin tarkastajan luo, niin hän selitti: "Teillä tulee olemaan vaikeuksia Tuusniemellä, mutta alkää masentuko. Johtokunnan puheenjohtaja on paikallinen kirkkoherra, ja hän ei hyväksyisi teitä millään sinne opettajaksi, koska te olette ortodoksi." Sen vuoksi hän ei tietenkään vastannut minun kirjeeseenikään. Tarkastaja neuvoi, että kaikkein paras on tavaroineen matkustaa sillä tavoin, että pistää tavarat laivaan ja lähtee kiertämään Kuopiosta Karvion kanavan kautta Juojärvelle ja sieltä Tuusniemen rantaan. Niin me sitten päivän ja yön matkustettuumme pääsimme Tuusniemelle ja saimme tavarat koululle.

Totesin heti, että tarkastajan antama selvitys piti paikkansa. Paikallinen johtokunnan puheenjohtaja ei oikein ollut halukas keskustelemaan kanssani, saati suostunut antamaan valtakirjaa. Muistan, kuinka johtokunta piti kousta ja kouluhallituksen määräyksestä oli sanottu, että koska opettaja Salpakari on vakinainen entisessä virassaan, hänelle on valtakirja annettava virkaan heti. Kokous kesti kuitenkin kolmisen tuntia ja aina välillä minut käskettiin ulos ja kutsuttiin taas sisälle. Kysyttiin muun muassa sellaista miten minä aion uskontoa opettaa, kun minä olen ortodoksi ja oppilaat luterilaisia. Minä sanoin kirkkoherralle, että onkos kirkkoherra ajatellut sitä, että koulussa on neljä opettajaa, joista yksi vain on ortodoksi. Lopulta yksi toinen johtokunnan jäsen jo hermostui kun turhan takia tällaista asiaa pohditaan ja pohditaan. Kuitenkin on aivan selvä, että valtakirja on annettava. Niin minä sitten sen sain. Tosin se ei paljon helpottanut tilannetta, hän oli aina noin niin kuin kantona kaskessa.

Huvittavana piirteenä muistan sitten, kun olin jo siellä opettajana, entinen ortodoksinen kirkkoherra soitti, että voisikos siellä koululla pitää sunnuntaina jumalanpalveluksen, hän oli lähdössä matkalle ja pitäisi myös Tuusniemellä jumalanpalveluksen. Minä sanoin, että kouluhallitus on antanut nimenomaan ohjeen, että koululla pitää voida pitää tällaisia palveluksia, mutta minä puhun kuitenkin johtokunnan puheenjohtajalle. Koska ortodoksista kirkkoherraa en enää tavoittanut hänen ollessaan lähdössä, soitin ja kysyin luterilaiselta kirkkoherralta, käykö tällainen päinsä. Hän sanoi, ettei ollut ollenkaan suostuvine sellaiseen. Minä viittasin kouluhallituksen kirjeeseen. Hän kysyi, mihinkä aikaan hän pitää sen palveluksen. Minä sanoin, että kello kymmeneltä.

"Ja juuri jumalanpalveluksen aikaan!" Niin tämä asia sitten järjestyi siltäkin kohden. Mutta kyllä hän sitten myöhemmin muuttui, että hänen kanssaan voi keskustella, mutta alku oli tavattoman vaikeaa. Hänellä oli ihmeellisiä ennakkoluuloja, eikä hän varmaan ollut ainoa, joka tällaisia ennakkoluuloja tunsu.

Impilahdella oli ollut 80 % ortodokseja, 20 % luterilaisia. Varsinkin rajavartioston henkilökunta oli suurimaksi osaksi luterilaisia, koska he olivat muualta tulleita. Oli kaksi ortodoksista seurakuntaa, Pitkärannan ja Kite-län, ja yksi luterilainen. Suhde oli luterilaisten ja ortodoksien välillä tavattoman hyvä. Jopa niin, että esimerkiksi sellaisessa perheessä, joissa vaimo oli ortodoksi ja mies luterilainen, saattoivat vanhemmat tuoda lapset (luterilaisina) ehtoolliselle ortodoksiseen jumalanpalvelukseen. Ei mitään eroa. Suhde oli kaikin puolin erinomaisen hyvä.

Ollessani Tuusniemellä tämä hyvä suhde jatkui. Kerran impilahtelaisten luterilaiset papit tulivat tervehtimään seurakuntalaisiaan ja kun he tulivat pappilaan, niin siellä pappi, joka oli minunkin esimieheni, johtokunnan puheenjohtaja, soitti: "Kun nyt on täällä impilahtelaisten pappi, voisiko hän tulla sinne teille yöksi?" Niin kävi sitten, että he eivät voineet pappilassa yöpyä, mutta kyllä ortodoksien opettajan luona.

Eräs asia muistui mieleeni. Uomaalla meillä siellä koululla oli kaksikin lehmää. Evakkomatkalla ne joutuivat hyvinkin kauas. Saimme kuulla, että toinen niistä oli Pännäisissä ja hän toi sen Outokummun kautta Outokummun asemalle ensin ja siitä kävelen Tuusniemen kirkolle. Siellä oli iso navetta, että siitä ei ollut pulaa, mutta me emme tulleet ajatelleeksi siihen aikaan, kun lehmä lähdettiin hakemaan, miten me tulemme sen lehmän kanssa selviytymään talven yli.

Se ei ollutkaan helppo asia. Kun ryhdyimme ostamaan sille rehuja, meidät osoitettiin kansanhuoltoon, sieltä piti saada lupa. Kansanhuollosta ilmoitettiin, että sille ei anneta rehunostolupaa, että se sijoitetaan taloon. Minä sanoin: "Mutta mitäs sille rehuja annetaan, silloin kun se sijoitetaan taloon, täytyyhän sille siellä talossakin rehua antaa." "Joo, joo, mutta se on asia erikseen. Teille ei anneta rehunostolupaa, vaan se sijoitetaan taloon." Minä sanoin, että ei meidän lehmää sijoiteta taloon. Meidän lehmä on haettu sieltä asti tänne ja me pidetään se itsellä ja siitä saadaan maitoa. Maidosta oli siihen aikaan pulaa. Niin me sitten otimme sen lehmän omaan hoitoon, emmekä suostuneet luovuttamaan sitä kansanhuollon sijoitettavaksi.

Se on varmaan ollut vaikeinta lehmänpitoa, mitä minun lehmänpidossani on ollut. Me saimme Riistavedeltä ylivuotisia rukiin olkia, rukiin pehkuja yhden kuorman.

Tuusniemeltä eräältä hyvältä perheeltä saimme ohran pehkuja yhden kuorman. Kansanhuolto jossain vaiheessa antoi meille 70 kilon ostoluvan kauran pehkuille. Sen me siitä yhdestä talosta haimme, ja talon isäntä oli hirveän paha, kun pitää näin halvalla antaa. Sen jälkeen en enää kansanhuollosta kysynytään lupaa. Me syötimme sellua sille lehmälle pääasiassa.

Siellä oli sitten oppilaita, jotka kuulivat, että opettajan lehmä on ruokapulassa. Niin kävi, että aina aamulla tuli sellaisia pieniä pusseja, sanomalehtinyttejä, joissa oli perunankuoria ja puurontähteitä ja kaikennäköistä. Lapset aina sanoivat: "Äiti lähetti tämän opettajan lehmälle". Tällaisilla perunankuorilla ja puuron tähteillä ja sellulla se lehmä sitten elätettiin talven yli. Mutta kai sillä jotain puutostautia oli, kun siitä keväällä alkoivat karvat irtaantua suurina laikkuina pois. Kun voikukan lehdet alkoivat pilkahlalla navetan seinustalla, silloin lehmä vietiin ulos ja kaivettiin ne voikukan juuretkin ja syötettiin. Lehmä siellä auringossa rupesi vielä hyppimään, mutta minä luulin, että se hajoaa, kun sen luut rutisivat ja lotisivat niin mahdottomasti sen puutostaudin ansiosta. Niin se sitten voikukan juurilla saatiin niin virkoamaan, että kun se joskus kesäkuun alussa poiki ja se saatiin erään siirtolaisperheen hyvälle laitumelle, se kuntoutui niin, että se lypsi aivan mahdottomasti. Karjalassa oli tapana sanoa: "Se vuotaa kuin vanha vene."

Siitä tuli niin mahdottomasti maitoa. Kun kansanhuolto ei suostunut antamaan sille ruokaa, niin vaimoni päätti, että ei myöskään kansanhuollolle anneta tilitystä maidosta. Kansanhuollon johtajan kanssa pantiin napit vastakkain. Eikä se sitten rojhennut vaatia tilityksiä, vaikka me sitä maitoa hyvälle ystäville, niiden perunatuojille annettiinkin.

Tuusniemellä ollessani syttyi sitten jatkosota, ja jouduimme myös silloin lähtemään sotatoimiin. Perhe jäi Tuusniemelle. Sodan aikana jo sain uuden kouluhallituksen määräyksen; minut siirrettiin Impilahdelle, kotipitäjääni, Kitelän kouluun. En tietenkään itse voinut mennä sinne opettamaan, vaan vaimoni oli siellä sijaisena. Itse en ollut siellä kuin muutaman lomapäivän siellä työssä.

Jatkosodan jälkeen jälleen jouduin siirtymään Padasjoelle. Sitten monien vaiheiden jälkeen sain siirron Outokumpuun, ensiksi sijaiseksi ja sitten Kuusjärven kirkolle vakinaiseksi opettajaksi määrättyä. Jälleen oli paikallinen kirkkoherra johtokunnan puheenjohtajana, eikä ollut suostuvainen ottamaan minua vastaan. Outokummun johtokunta taas mielellään halusi minut myös vakituiseksi. Paikkoja oli kaksikin auki. He anoivat kouluhallitukselta, että minut nimitettäisiin sinne. Niin sitten kävi, että Outokumpuun oli nimitetty eräs toinen opetta-

ja, myös ortodoksi, hän halusi mieluummin mennä kirkolle. Kouluhallitus sitten vaihtoi meidän nimityksemme. Hänet kirkolle ja minut Outokumpuun. Siitä lähtien sitten olen ollut Outokummussa aivan eläkeikään asti.

Mainittakoon, että Kosti Salpakari toimi Outokummussa monissa yhdistyksissä ja muun muassa mieskuorossa. Hän toimi aktiivisesti ortodoksisen rukoushuoneen perustamiseksi Outokumpuun.

Kosti Salpakari s. 5.11.1919 Impilahdella kertoi elämästään 1970-luvun alussa Outokummussa. Haastatteli ja Pirkko Sallinen-Gimpl. Nauha oli tekijän yksityinen nauhoitus luterilaisten ja ortodoksien keskinäisiä suhteita koskevaa tutkimusta varten.

Lähde: Tuusniemen Jouluun Outokummun Karjalaiset "Näin siitä selvittiin", 2009, Sirkka Kosunen.

Millaisina siirtoväki ja tuusniemeläiset näkivät toisensa

Impilahtelainen Janne Pukarinen (60 v) ja hänen vaimonsa, jotka saivat asuintilan puustellin maista ja asuvat ison pappilan naapurina, kertoivat omakohtaisesti havaintojaan seuraavaa:

Eräiden esineiden nimissä on eroa. Kun Impilahdella sanotaan viikate, niin Tuusniemellä viitake. Tuusniemellä on hanko ja taikko eri esine. Impilahdella ovat hanko ja kaikki ne joilla luodaan. Impilahdella sanotaan maidonkuljetusastiaa tonkaksi, maitotonkaksi. Tuusniemellä saaviksi ja pystiksi. Impilahtelaiset pitää saavina puusta tehtyä 2-korvaa puuastiaa. Tuusniemeläiset sanovat sitä korvoksi.

Lantaa ajettaessa pellolle hevosella tuusniemeläinen kaataa koko kuorman paikkaan, impilahtelainen tekee siitä noin viisi pikkukasaa, käyttäen lantaa kuormasta vetäessään koukkua, joka on tehty taikosta sen sorkkia kääntämällä.

Kalakukon teossa myös eroa. Impilahtelainen tekee kukon vain pienistä ja helposti pehmenevistä kaloista, kuten muikusta ja norssista eli kuoreista, ja kuoren leipäteikinasta. Muista uunissa kuivatuista kuoreista tehtiin niin sanottua kisukukkoa.

Muistelmat ovat tallessa, joita on enemmänkin säilössä Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa. Otto Räsänen kokoelmissa.

Vanha tie

Kyllikki Toropainen & Veli Pekka Toropainen

Isoäitini Anna Kyllikki Fullt-Miilupallo syntyi 7. marraskuuta 1913 Imatralla matkalla Pietarista Poriin. Hänen isänsä konemestari Ivar Fullt muutti paljon vaimonsa Anna Matildan kanssa työn perässä ja Kyllikki kävi koulunsa sen vuoksi Mäntsälän Saarella, Tikkurilassa, Haagasaa, Riihimäellä ja Jokelassa.

Hän suoritti Helsingin kauppakoulun ja Hämeenlinnan opettajaseminaarin. Ensimmäisestä opettajanpaikastaan Karttulan Luvenniemeltä hän siirtyi vuonna 1936 Tuusniemen Pajumäelle ja vuonna 1938 Tuusjärvelle, jossa hän toimi opettajana lyhyin katkoksin eläköitymiseensä vuonna 1937.

Kyllikki avioitui Tuusjärven Toroppalan maanviljelijän Veli Arvo Bernhard Toropaisen kanssa 1.9.1941. Arvo kuoli jo 19.9.1951, mutta Kyllikki vasta 18.2.1998. Molemmat saivat viimeisen sijansa sukuhaudasta Tuusniemeltä. Kyllikki kirjoitti eläköitymisensä aikaan novelleja, jotka kuvasivat Tuusniemen elämänmenoa uudesta automaattitelefoonista koulutiellä kohtaamiinsa ihmisiin. Tässä tekstissä hän kuvaakin virkatiensä varrella sattuneita tapahtumia ja henkilöitä. Annetaanpa Kyllikin siis kertoa ja muistetaan pilke silmäkulmassa!

Löysin hän kuitenkin, vuosien jälkeen sinut, vanha maantie, jota ennen käytin päivittäin virkapaikkaani vaeltaessani. Ovat oikoneet, levittäneet, päällystäneet ja nykyäikaistaneet sinut. Tottahan toki, autoillehan tie nykyään tehdään. Lähde vain mukaani sinäkin. Miksikö? Jotta oma tiesi tulisi eloisammaksi, saisit arkielämäsi rikkaammaksi.

Siitä vain kuistin portaita alas. Avaralla pihamaalla ja tilustiellä oli joskus talvella lunta yli pitkävartisen kengän suun. Vain tallimiehen lapikkaanjäljet ja ruskeita purutupakkasyljennäisiä siellä täällä reitinviittoina. Kuusiaidan portin jälkeen tie painui notkelmaan, jossa käärmeet ma-

telivat sen yli karpalosuoille sammakoilla herkuttelemaan.

Samassa notkelmassa sain makoisat naurut. Tie nousi näet jyrkästi ylös petäjiä kasvavalle harjulle, vaarulle, niin kuin täällä sanotaan. Kevätkierällä laskeutui sieltä alas kaksi "korkin päälle" astunutta naapurikylän isäntämiestä. Laihempi kaveri vielä vähän hoiperteli pystyssäkin,

mutta toinen, joka oli pikkuinen ja paksu, oikein tukeva tanttara, istui vilttihattunsa päällä ja laski liukua, kovaa kyytiä tulikin. Isännillähän olikin vahvasti kevättä hatun alla, joten meno oli railakasta.

- Alaspäin, alaspäin. Mikä pirkule lie vuan tehnnä tämän muapallon niin pyöreäks, ettei pysyies tolopillaa. Vae lienöö koko mualima nurin mässä.

- Taitavat pikemminkin olla nuo jalkapohjat pyöreät.

- Kuulehkaa, mikkään päivä nyt ookeestaan on? Ouatkoon kaapat aaki? Ei

niät tohita männä pihhaan viemättä eokolle kahvia lepykiks.

- Kyllä kaupat aauki on, mutta teidän pitäisi mennä valan toiseen suuntaan. Tuollahan se on mäen takana.

- Käyään enistään veljipoijan luona. Jospa sillä oes niitä rohkasulöröjä.

Vähitellen he matkoihinsa kömpivät. Vilttihattukin löysi oikean paikkansa, aika tavalla kallelleen se kuitenkin jäi.

Siitäpä notkosta tie nousikin sitten harjun yli maantiele. Maantienmutkasta, kuusten lomasta, pilkotti ikivanha mökki. Postimökiksi sanottiin, koska siihen oli aikoinaan tuotu hevosposti. Harmaa se oli, sammalikko katollakin, mutta siinäpä se vain Manta hoiteli savotassa käyvän ukkonsa ja monipäisen lapsilaumansa. Samalla hän toimi tavallaan matkahuoltona. Oli ihme, miten niin paljon ihmisiä sopi mökkiin talvipakkasella autoa odottamaan.

Virkatie alkoi Torppalan eli Uudis-Ruuttulan salin puolen torpalta.

Mantan kahvikin oli nimismiestä myöten tunnettu ja hyvää se olikin. Saattoi siinä joskus russakkakin luikkia, mutta Mantan vika se ei ollut. Hän oli siisti, istujat vain toivat tullessaan. Mökkinsä ovella Manta hyvästeli miehensä Aaron sotaretkille, kun kutsu tuli. Pyyhkäisi vai-vihkaa esiliinannurkalla silmiään, hätästi lapset tupaan ja aloitti niukan aterian rukoillen, ettei leipä vallan loppuisi. Eikähän se loppunut. Ih-miset, joita hän oli autta-nut, auttoivat nyt vuoro-staan. Nyt on mökki hävi-tetty eikä tiekään kulje sen nurkitse.

Kangasmaisemassa, männikön halki, kiipesi tie loivasti mäennypylälle, jossa oli savupirtti. Siinä oli elellyt yksinäinen van-ha nainen. Koska hänen nimensä oli Vappu, tehtiin mäestä Vapunmäki. Erak-komainen, huonokuuloi-nen ja äksykin oli Vappu ollut. Kuhki iltahämärissä tanhuvillaan, mitä liekin kuhkinut. Kyläläiset väit-tivät hänen tehneen taiko-jaan. Jos joltain lehmä kuoli, niin Vappuahan siitä syytettiin. Oli muka trullina kulkenut.

Kun hän sitten aikoinaan kuoli, syntyvät välittömästi kummitustarinat. Lapset Vapunmäkeä kaihtoivat. Kuljin siitä usein ohi myöhäänkin, mutta ei Vappu koskaan häi-rinnyt. Pidettiinpä sitten Helsingissä olympialaiset. Tääl-lä salollakin tienvarsiasuntoja maalattiin ja siinä hötäkäs-sä savupirttikin hävitettiin. Vaan kukkia sille tienoolle kasvoi. Kieloja, kurjenpolvia ja päivänkakkaroita. Roma-nit mäkeä eräässä vaiheessa pitivät leiripaikkanaan.

Vapunmäen takana tuli kerran vastaan Hupsu-Aatu, tavattoman pitkä, mustatukkainen miehenhujoppi, joka aina kulkiessaan soitti huuliharppua. Alko i kaupitella is-
kurikoukkuja, oli pakko ostaa. Kalliitahan ne eivät olleet. Kuvittelin hänen rauhoittuvan, kun kaupanteko kävi. Ereh-dyin pahan kerran, hänellä oli aivan pelottavia lähentely-
yrityksiä ja puheet olivat karmivia. Ei apua, Luoja, nyt

joku tulisi! Tulihan sieltä! Hevonen ravasi rivakasti, kär-
rynpöyrien ratina kuulosti ihanalta musiikilta.

- Ptruu so. Päevee.
- Päivää, päivää. Minne se isäntä ajelee?
- Tuonne vuan, joinrannan myllylle. Lopahti leipäjauhot.

- Ottakaa tuo Aatu kyytiin!

Herralle kiitos, sinne menivät. Vaan tuo isäntä – hm – hy-vä kun oli matka toi-seen suuntaan. Sa-mainen mies oli ker-ran pimeänä syysil-tana tarjonnut papin-rouvalle kyytiä ompeluseurasta pappi-laan. Kuinka olla-kaan, isännän käsi siinä hiljalleen hi-vuttautui papinrou-van kaulaan.

- So so! Eipäs kaulas-tella. Näpit irti!

Älysihän isäntä kuiten-

kin pyydellä anteeksi.

-Anteeksi saatte vain tuomalla potaattisäkin pappilaan.

Hiljaisuuden vallitessa sitten ajoivat pappilaan. Tulihan se potaattisäkkikin aikanaan, rengin tuomana. Ei ollut isäntä sen koommin papinrouvaa lähennellyt, mutta ei kyllä tarjonnut kyytiäkään. Miten lie sitten rouva potaat-tisäkkinsä pastorille esiteltyt.

Tie sen kun jatkuu. Kas, ovat kaataneet sen jättikuusen tuosta tienpolvekkeesta. Kuusen alla istui kerran Mustalais-Veertti, lepäili siinä. Lähti kantamaan kassiani ja lyöt-täytyi saman tien meille. Veertin ulkonäkö ei ollut niitä parhaimpia, naama täynnä rokonarpia, isokokoinen, oikea köriläs miehekseen. Äkkinäistä olisi voinut pelottaa, mut-ta Veerttihän nyt ei tehnyt karpäsellekään pahaa.

Heinäankorjuu oli menossa, ja Veertti tuli töihin. Pie-
lestimme takaniityllä, Veertti oli toisena luomamiehenä

Toroppalan pihaa ja kuusiaidan portti 1930-luvulla vanhalle tielle.

ja minä pieleksen päällä. Myötäänsä hän kyseli kelloa. Ruoka-aika läheni ja hänellä oli jo nälkä. Yksi kuormalinen heiniä lähetettiin pihavasikoille purtavaksi, ja kun Matias palasi pellolle, hän keksi lohduttaa Veerttiä:

- Vanhaemäntä näkyi jo kantavan rotanlihoja aitas- ta, kyllä se keitto kohta joutuu.

Ruokakello oitis läm- pättikin. Kun tulimme tu- paan, riensi Veertti liedel- le ja nosti padan kantta, tutkiskeli aikansa ja il- moitti:

- Eipään olluna rotanli- hoja, ihan okeeta lihhoo on.

Iltasella, saunasta tul- tua, halusi välttämättä po- vata, vaikka suostuikin vain harvoille ja valituille sen tekemään.

- Sie et kyllä usko, mut- ta kolome poekoo suat!

- Hyi Veertti! Eikös pi- täisi luvata aviomies ensin.

Katseli tovin silmästä silmään ja totesi:

- No, et sie niitä yksi- näis tiekkään.

Ennustus piti paikkansa!

Maantiehen yhtyi har- jutie, josta kerran tulla tup- sahti emä kyytiä lylleröi- nen, lyhyenlääntä vaimoihi- minen.

- Hi hi, Ollikin kuolah- ti yöllä. Hi hi.

Hänellä olikin liikani- menä Iloinen-Ieva, koska hän aina puhuessaan hihit- ti. Niinpä hän hihitellen kertoi miehensä Ollin kuo- lemastakin. Outoahan se oli, koko ajan kyyneleet kuitenkin valuivat valtoi- menaan poskille.

Pyörällähän se virka- matka hyvän sään aikaan taittui nopeasti. Tapasin ottaa pikkutenavia tavaratelineelle, olihan se heidän mielestään niin hauskaa. Kunnes kerran yhytti meidät it- se konstaapeli. Tämä poliisi oli laiha ja niin pitkä, että oli painunut hieman kumaraksi. Näytti aina puskevan vasta-

tuuleen. Virkaveljensä, Lipponen, oli taas lyhyt ja vatsa- kas, iloinen ja hauska. Kerrottiin, että kun kaverukset yh- dessä asioivat taloissa niin lyhyt, leppoisaan tapaansa, aloitti hauskan tarinoinnin talonväen kanssa. Pitkä silloin kiiruhti muistutta- maan:

- Asiaan!

Tämä pitkähän se nyt yhytti minut.

- Tuota, siinä sitä vaan ajetaan laittomasti, tuota.

- Miten niin – laitto- masti?

- Ei tavaratelineellä saa kuljettaa lapsia.

Uudet säännöt tien käy- tölle olivat astuneet voi- maan, vaikka ne eivät ol- leet ennen salolle ennättä- neetkään.

Ollaankin jo melkein perillä virkapaikassa kou- lulla. Koulun, kaupan ja postin luota pääsi polkua ylös harjulle. Joku näkyi seisovan polun varrella. Mar-Sohvihan se siellä, oli poikennut pissilleen, toki vähän tiestä syrjään. Eipä hän yleensä tulijoita säi- kähäntänyt, murahti vain:

- Tienpä kun tiennii!

Mutkaton toimitus. Hä- nellä oli kyllä monta ha- metta päällekkäin ja joka välissä esiliina. Miten monta lie ollutkaan, mutta niitä naisväen pöksyjä ei ikinä omistanutkaan.

Kun hän sitten lähestyi, erotti korva heti tahdik- kaan äänen.

- Tik, tak, tik, tak.

Herätyskellohan se Mar-Sohvin kaulassa tikit- teli. Liinaseen käärittyjä tavaroita käsivarsillaan kulki hän talosta taloon. Viipyi päivän, kaksi, jos- kus kauemminkin. Oli hä- nellä oma nurkkaus erään talon tuvassa, olihan hän niitä kylänloisia, kylänloppulaisia. Poikakin hänellä oli ollut, mutta oli haihtunut maailmalle.

Vanha tie 1930-luvulla. "Korkin päälle" astuneiden isäntien liukumäki Koiralamminharjun ja Tammalamminharjun välissä. Toroppala jää vasemmalla olevan harjun taakse.

Tuusjärven vanha kansakoulu, jossa Kyllikki aloitti opettajana vuonna 1938. Uudessa koulussa hän ennätti opettaa 12 vuotta.

Kyllikki Toropainen ja Kaja 1930-luvulla harjun juurella. Taustalla näkyy Virinsilta ja tie Kuopioon.

Hyvät ihmiset veivät kerran Mar-Sohvin rekikyydillä kirkkoon. Oli ehtoollispyhä, kansa kaikessa rauhassa ehtoollispöydässä, ja juuri kun pastori ennätti Mar-Sohvin kohdalle, pärähti kovääninen herätyskello soimaan. Ihme ettei ehtoollismalja pudonnut papin kädestä. Suurempaa hämminkiä ei pärinä kuitenkaan aiheuttanut, koko pitäjähän Mar-Sohvin tuns. Totinen kirkkokansa penkeisään vilkuili toisiinsa, uskaltaneeko kirkossa hymyillä,

mutta kun ruustinnan suu näytti hymyntapaista, vapautui koko joukko lämpimään myhäilyyn. Mar-Sohvikin sai ehtoollisensa.

Tähän päättyy muisteloiden maantie, tuossa on jo virkatalo. Palaan takaisin öljysoratietä. Tuleehan tuolta joku, kiivaasti lykkii sauvoilla, rullasuksimies.

- Hyvää päivää.

Ei vastausta. Lienee outo, kesävieras, kaupunkilainen.

Kuljettiin sitä ennenkin hevosella

Kun tarkastelemme vuodelta 1863 valmistunutta Keisarillista karttaa huomaamme, että siitä puuttuvat tiet nykyisiltä sijoiltaan, tai sitten ne on merkitty karttaan sellaiseen kohtaan, josta emme ole koskaan tienneet tietä olleen.

Näistä voi päätellä, että kun joku on lähtenyt maata pitkin kulkemaan, konttiin oli varattava joko riistan lihaa, kalaa suolattuna, tai kapakalana evääksi. Ehkäpä kalakukko.

kaisia vällyjä ja turkkeja. Vuonna 1918 valmistunut kyytilaki koski myös pitkäaikaista ja ahkeraa uurastajaa, ystäväämme hevosta, jonka asemaa pyrittiin tällä lailla kehittämään inhimillisempään suuntaan.

"Juokse sinä humma"

Ajomiehen piti ehdottomasti huomioida hevosen rasittuminen matkan aikana ja toimia sen mukaan. Asia kor-

Vesireittejäkin käytettiin, mutta se on eri juttu. Myöhemmin kun alkoi tulla jonkinlaisia teitä, tuli valtion toimesta kestiekievariverkosto, joiden väliä kuljettiin kievarien veloittamalla hevoskyydillä. Kun tätä verkostoa oli kuljettu kymmeniä vuosia, valmistui viimein kievari- ja kyytilaki.

Yöpymistiloissa piti matkustajaa varten olla kannellinen pesukaappi (kommuutti). Yläkannen alla pesuvati (taasa), alaosassa yöastia (potta) ja vesikannu kaapin päällä. Pesukaapin päällä piti olla naulakko ja siinä pyyhkeet (hantuukit). Matkustajahuoneiden varusteisiin kuului myös sylkiastia.

Kievarissa eli niin sanotussa kyytilaitoksessa piti olla kaksi miestä ja kaksi hevosta valmiina huolehtimaan matkustajien kyydityksestä paikasta toiseen. Laissa sanottiin mitä tarvikkeita rattaiden ja rekien mukana tuli olla matkustajien viihtyvyydeksi ja mukavuudeksi, lämpimiä nah-

jattiin laissa näin: "Jos kyytihevonon väsyä eikä voi viedä määrättyyn paikkaan, lähinnä asuva hevosen omistaja on velvollinen antamaan tarpeellista apua". "Kyytilaitoksen isännän tulee katsoa, ettei ketään juopuneena panna kyydittämään."

Vuodelta 1828 peräisin olevassa laissa mainitaan hevosesta: "Ajoneuvolle ei saa panna niin suurta kuormaa, eikä niitä kuormittaa sillä tavalla että vetoeläintä liiaksi rasitetaan. Vetoeläimelle älköön tuottako tarpeettomasti tuskaa ruoskaa käyttämällä tai ohjaksista riuhtomalla."

Näillä eväillä hevosia muistaen, elettiin periaatteessa ainakin sotavuosiin saakka. Oli sitten eri asia miten tätä lakia noudatettiin ja valvottiin. Sotien aikana tilanne muuttui ja oli toimittava arkipäivän käytännön mukaisesti.

Vilho Vinska
Kuopio

Vanha Joulutarina siasta, kukosta ja pässistä

Oli jouluaamu. Sika makasi pehkussaan. Kukko oli kujan orrella.

Pässi oli lammasnavetassa ja katsoi ovea.

Kukko laulaa kiekautti;

- Jeesus syntyi

Sika röhkäisi:

- Missä?

Lammas määkiä rypisi:

- Beetlehemissä.

Tämän tarinan kertoi op. Taav. Puurunen, joka s. 17.2.1868. Hän oli kuullut sen ennen poikasena syntymätalossaan Rannanpuurulassa Lapinlahdella, syytinkivaimo Hujaselta. Syytinki oli sellainen perintöä vastaan tilaan kiinnitetty ja talon on hänet elätettävä.

Lamponavetan ovi oli ennen kaksinkertainen. Toisin sanoen oli kaksi ovea. Tai paremminkin oli 1½ ovea. Ulkopuolinen oli kokonainen. Sisäpuolisesta oli vain alaosa. Näin voitiin lämpö säännöstellä hyvin eri vuoden aikoina tarpeen mukaan.

Kirjoitti Otto Räsänen 44 v. Tuusniemellä 16.7.1936

Lähde: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

Ylistys Turulanrannalle

*Aurinkom eitäo nh ellinyt
kokok auniin k esän.
Puuto ns aaneetle htensä
ja oksat lintuin pesät.*

*Turulanranta v erraton
onu idaj am uutenkine lää.
Täällä el okitä änteleej ap ienet
linnut helä.*

*Aurinkop ianm ailleenk äy
ja i llalla s atoi v että.
Mehiläinen kukassap örrää
ja pesäänsä kantaa mettä.*

*Oik uinkao nk aunisS uomens uvi
ja t uoksuu i hanalta.
Kokol uontop uhtaana
ja vaipuu unehensa.*

*Yönt ummassaa amussa
siintääha rmaat aivasj av esi.
Tuskine nääl innutkaan
tähän aikaa pesii?*

*Olen v alinnut k atselulle
vähän h uonon a jan.
Koivujen l omastae rotant uskin
veden ja taivaan rajan.*

*Hirviselkäs ehä ämöttää
aamuhämärässä
lintu jossain äännähtää
saamatta vastausta.*

*Kesäisen l uonnon h elmassa
kun l innut l aulain h erää.
Mikä o nkaan m eidän kino leilla
ja elämässämme elää?*

Kirjoittaja: Rauha Kekäläinen.
Kirjoitettu vuonna 2001.

Seppä Juoso Koistinen

Seppä Juoso Koistisen haastattelu Kuopion Kulttuurihistoriallisessa museossa. Haastattelija Otto Räsänen.

Juuson pojan, Pekan poika, Kalevi Koistinen omistaa sepänpaikan vielä nykyäänkin. Hän kertoi, että Juoson työkalut ja kokoelmat on lahjoitettu Riihimäen Metsästäjä-museolle.

Seppä Juoso Koistinen, 69-vuotias

Syntynyt 1868, tammi-kuussa, Kallen päivänä, Tuusniemen Salonkylässä, Vehmersalmen huutoa n:o 3, mökissä, jossa suku jo 3 miespolvea, kolmatta sataa vuotta, kuten hän itse kertoi. Venäjän sodan aikana oli mökin väki piilojaassa mehtämajoissa. Koistisen suku on tullut Vehmersalmen pitäjältä, Koistilanmäeltä. Juoson isä oli Heikki.

Seppiä ei ollut suvussa aikaisemmin, vasta Juoso itse on sen taidon opetellut, käymättä kenenkään luona erikoista oppia. Itse hän sanoi, että "näläkä neuvo". Ja jatkoi: En ole käynyt muuta koulua kuin rippikoulun ja huonosti senkin elikkä jos sanoisi, noin "murinan perästä", koska oli huono luukuinen. Pappinahan olivat siihen aikaan Pertelius ja Melardin. Ensin aloin höyläillä puuta, näyttäen samalla tekemäänsä höyläpenkkiä, missä on yksi todistuskappale siltä alalta. Sittenmin olen ruvennut tekemään kaikkea. Minä teen mitä tahdon. Siis viisj virkoo, kuus näläkee, kuten sanotaan.

Juoso tekee kaikkia niitä sepän töitä, mitä tavallisessa maalaiselämässä tarvitaan, s.o kallitsee viitakkeita, rauhoittaa kärrejä, teroittaa auroja ja kirveitä jne. Mutta Juoso tekee vielä enemmänkin. Hän valaa vaskesta kelloja

ym. esineitä, tekee separaattoreiden osia, korjaa (tasku-, pöytä-, -yms.) kelloja ja valmistaen niihin tarvittaessa henkilangankin.

Juoso on myös pyssyseppä, tehden kymmeniä rihlapyssyjä ja haulikoita. Itsellä hänellä on kaksipiippuinen pyssy, omia tekoja sekin tietysti, toinen rihla, toinen haulikko, molemmat perästä ladattavia. Pyssyseppiä onkin vähä näissä kuuluvien, Tuusniemelläkään ei ole toista, eikä niitä lähipitäjissäkään, se nimittäin, se nimittäin vaatii erikoiset työvälineet, näin ollen käykin Juoson luona pyssyn korjuuttajaita 10 pitäjältä, kaukaakin, niin kuin Kontio-

lahdella, Tohmajärveltä, Liperistä, Juuasta, Kuusjärveltä ja kaikista lähellä olevista ympäryspitäjistä.

Huomattava seikka on se, että Juoso on itse valmistanut suurimman osan työkaluistaan. Sellaisina voisi mainita mm. suurikokoisen ja muutenkin hyvästi toimivan ruuvipenkin, ruuvinväntövehkeitä ym. ostotavaraa. Oli porakone, alasin, leka yms.

Nykyisin asuu seppä Juoso Loukeisella, palstatilalla, Susiniemen huutoa n:o 5, ennen tunnettu Paavolan

paikan nimellä, mutta nyt muutettu Seppäläksi. Nykyisellä paikalla tulee seppä asuneeksi jo 13 vuotta.

Seppä Jooseppi Koistinen perheineen vuonna 1916. Vasemalla hänen poikansa Pekka, josta tuli myöhemmin myös seppä. Kuva kirjasta Tuusniemi valokuvien vuodelta 1997.

Puinen huomentuoppi ja nurkkasia taltriikkeja

Seppä Juoso Koistinen, 69-vuotias, kertoi, että heillä oli ennen Salonkylässä ollessa katainen huomentuoppi. Se oli suppuinen ja varustettu koivusella korvalla, missä oli soikea kädenreikä, mihin sopi hyvin kätensä toppaamaan. Sen ympäri oli kierretty vanteita paljon vierviereen ylä- ja alareunaan, keskiosan kädensijan kohdan jäädessä vain ilman.

Vanne oli yhestä puusta kierretty ristiin toisen pään ylitse, ollen van yksi kynsi päissä. Annoin sen eräälle museokerääjälle ja mukana kaksi ohuista 8-nurkkasta lautas-ta, taltriikkia, kuten vanhat sanoivat. Ne olivat vieraiden eteen pantavia taltriikkejä.

Kirjoitti Juoson kotona Loukeisella 6/7 1938 Otto Räsänen

Tuohinen lekerj

Seppä Juoso Koistinen, 69-vuotias, kertoi kotonaan Tuusniemen Loukeisella 6/7 1938, että heillä oli ennen tuohi-nen lekerj, puupohja ja puukansi, muulta osin umpinai-

sesta tuohesta tehty. Umpinaisen tuohen päällä oli eriko-kaisia irtotuohia, jotka olivat koristeellisia. Kooltaan 3 vanhan halstuopin vetoinen.

Se oli ennen suolanhakumatkoilla Oulussa viinalekke-rinä.(Se siis piti olla tiivistekoinen). Suolanhakijat saivat pikkusen "pulikoittoo", Hörri-Heiskasen sanoiksi. Ukko "Hörri" Heiskanen Kartasalolta, suuren talon omistaja ja tunnettu viinamies tuumaili näet, että pitää vaan vähin ryypätä, "pulikoittoo" eikä niin juoda, että paskareitille makaamaan, joi siis mielestään oikein, mutta moitti poi-kaansa Antti Jussia, joka ei osannut ryypätä eli pulikoittaa kohtuullisesti, vaan otti niin, että joutui raitillekin huma-lassa makaamaan.

* * *

Miten minä liityin Kankaalaan?

Naapurini Pekka Juutilaisen talossa oli Elsa-niminen tyt-tö. Hän oli pitkä ja hoikka, kaunis nainen. Lapsuusaika-nani hänet otettiin Tuusniemen kirkonkylään Kankaalan taloon Viljo Miettisen vaimoksi maanviljelijätalouteen.

Elsan äiti kertoi, että talo on iso ja vävy komea. Muis-tan käyneeni Kankaalassa lapsena muutaman kerran.

Jo tuolloin muistan ih-metelleeni miten iso tupa talossa oli. Ihan hirmuisen iso.

Rippikouluni syksyllä 1941 kesti kaksi viikkoa. Nuo viikot asuin Kankaa-lassa Valma-ystäväni kans-sa. Valma oli Elsan pikku-sisko.

Muistan, että tuvan nur-kassa oli kaksi lukittua kop-pia. Vangin koppia. Niissä säilytettiin tilapäisesti ri-koksista epäiltyjä, pidätet-tyjä miehiä. Viljo-isäntä toimi vanginvartijana. Hän saattoi heitä tuvan kautta ulkokäymälään, tarjoili heille ruuan koppiin, pimeään koppiin.

Pidätetty saattoi meluta häiritsevästi myös öisin. Minä pelkäsin heitä. Muuten talossa elettiin tavallis-

ta, rauhallista elämää ja hoidettiin maalaistaloon kuu-luvia töitä.

Keväällä 1942 kevätrippikouluajan asuin taas Kankaa-lan tuvassa. Muutaman vuoden kuluessa ilmestyi Juuti-laan pieni Maija. Kaunis kuin enkeli. Tapasin häntä vain sattumalla kotona käydessäni. Veljeni Hannes ja Maija ystävystyivät, esiintyivät yhdessä jopa valokuvas-sa, jossa ne näyttivät pitä-vän toisistaan. Vieläkin muistan tuon sievän ty-tön, kiharatukkaisen. Muihin Kankaalan lap-siin en ole tutustunut. Olen heistä kyllä kuullut.

Jossain vaiheessa kuu-lin, että Elsa-emäntä oli sairastunut ja myös kuol-lut. Viljo meni naimisiin Elsa-vaimonsa veljen Vil-hon leskeksi jääneen nai-sen kanssa. Hänen nime-ään en muista.

Vuosien mittaan Tuus-niemellä käydessäni ajoin Kankaalan ohi, enkä sit-en enää poikennut taloon. Valmalta joskus kuulin jotain talosta ja ihmisistä. Viimeksi kuulin talossa asuneiden veljesten traagisesta kuolemasta vuonna 2018.

Aune Kulmala os. Ihalainen, Sastamala

*Kankaalan talo Tuusniemen kirkolla.
Kuva syksyllä 2020.*

Keskikoulumuistoja lukuvuodelta 1964-65

Kansakoulun neljä luokkaa kävin kotikylälläni Juurikkamäessä. Koulumatkoilla tuli tutuksi kävely, pyöräily ja talvisin tietysti hiihto. Seuraavat viisi vuotta sain nauttia Ruposen ruskean linja-autokyydistä.

Kertoilen muutamia tapahtumia ekasta keskikouluvuodestani.

Sen vuoden koulurakennuksena toimi talo, joka oli alun alkaen rakennettu pitäjäntuvaksi kuntamme raittia halkovan harjun viereen. Läheisin rakennus oli Uurtajan baari ja tien toisella puolen hieman vinosittain Kesti-Kahvila. Taloon oli saatu ahdettua tilat ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille, molemmilla luokilla 40 oppilasta.

verran vakavasta asiasta kyse, että kiinni jääneellä on erottaminen koulusta. Vähän se säikäytti minua aloittelevaa keskikoululaista. Pian ope kertoi syyn kyseiseen kuulusteluun, että joltakin koululaiselta oli kadonnut rahat naulakossa riippuvan takin taskusta. Tieto helpotti minua melkoisesti, koska en ollut keltään mitään kähveltänyt. Sitä en tullut tietämään, kuinka asia selvisi, mutta ketään ei sentään koulusta erotettu.

Lokakuisena päivänä kisailtiin liikennekilpailuissa. Siihen sain kirkonkylän Ristolta lainaksi polkupyörän, jolla ajelin toisten osallistujien kanssa kylän raitilla liikkuvan poliisin ja paikallisen poliisiviran-

Vanha pitäjäntupa vasemmalla, takana Kesti-kahvila, edessä Uurtajan Baari. Kuva: Martti Rissasen kokoelmasta. Omistaa Hannu Holopainen.

Jouduin eka pulpettiin aivan opettajan silmien alle. Tavallaan se oli "turvallinen" paikka, koskapa ope yleensä katseli ohitseni luokan perälle. Sattuipa niinkin, että aiemmin kyläkoulun opettajana toiminut Pauli Hirvonen huomasi minunkin häiritsevän opetusta, joten kerran siinä eurasin opuksit unniksi jähye teinaulakossa.

Istumapaikkani oli sikäli kiitollinen, että siitä sai seurata tuntien ratoksi ikkunan läpi linja-autoaseman touhuja.

Kouluautot olivat jo parhaat päivänsä nähneet aikaisemmassa käytössä, mutta melko hyvin ne hommansa hoitelivat. Eräänä harmaana syksyisenä aamuna saavuimme kuitenkin hieman myöhässä. Sisälle mentyämme oppilastoverit seisoivat opettajan kuulusteltavina. Ennen kuin opettaja ehti selvittämään mistä oli kysymys, kerkesi vieruskaverini Make kuiskaamaan minulle nyt olevan sen

omaisten toimiessa valvojina. Urheilutuntien ohjelmaan kuului lenkkeillä välimatkat urheilutalolle tai Suojaharjun kentälle tai kansakoulun salille.

Viimeisellä luokalla Otolla oli käytössään Pikku-fiiu. Silloin auto oli tupaten täynnä urheilutoimia koulupoikia. Myös käsityösali oli kilometrin kävelymatkan päässä Kulajoella.

Mielenkiintoisin muistoni puutöistä on se, kun varsinainen puutyönopettaja tuurasi musiikinopettajamme, kanttori Kauko Mikkonen. Hän näytti suojateilleen, kuinka saha käy myös oivana soittimena sahaamisen lomassa. Luonto oli tosi lähellä, petäjäinen hiekkaharju alkoi nousta aivan koulumme tontilta. Siellä riitti monenlaista peuhaamista, esimerkiksi monet mäet tuli laskettua talvikelillä. Topilla oli luistavimmat nahkapohjaiset kengät ja ko-

vimmat hermot. Niille eivät toiset pärjänneet huimissa laskuissa järeiden honkien ohi vilistäessämme.

Samaisella harjulla muutaman sadan metrin päässä oli rappeutumassa se hyppymäki, joka oli monen tuusniemäläisen mäkipojan innoittaja. Nyt se oli niin heikossa jamassa, ettei sinne voinut kiivetä edes maisemia ihailemaan. Oma hyppymäki ja laskettelurinne minulla oli kotitalon pelloilla. Kerran tammikuun pakkasilla oli koulukyyti jäätynyt Kojanlahden parkkiin. Tavallisesti lyhennyt tunneilla istuminen oli tervetullutta. Mutta ei sillä erää, koskapa parin tunnin värjöttely tien varressa kolmenkymmenen asteen pakkasessa lisäsi ihmeesti opiskeluintoa.

Kevät toi mukanaan omat välituntipelit. Niistä jäi mieleeni lantinheitto kevätkostealla pihamaalla. Eeron kanssa olin pelin pyörteissä, kun Pauli-opettaja yhytti meidät lantteinemme. Hän kielsi meiltä tämän hovin, koskapa hän luuli meidän pelaavan rahasta, eikä sellainen ilmeisesti kuulunut opetussuunnitelmaan.

No, se ei ollutkaan tarkoitettu rahan hankkimiseen. Moni oppilaskaveri yritti päästä rahoihin käsiksi pajatson peluun kautta. Se palvelu oli mahdollisimman lähellä, parinkymmenen metrin päässä Uurtajan baarissa. Usein minäkin olin katsomassa kavereitteni rikastumista. Minun vähäiset varat eivät oikein antaneet tilaisuutta itse pelaamiseen, ja sitä paitsi vaikutti se touhu pitemmässä juoksussa vievän enemmän kuin antavan. Minulle parasta hanketta oli kiikuttaa kartsalta löytämäni limsapullo Uurtajan kauppaan. Sieltä ei tosin saanut rahallista korvausta, vaan vielä parempaa, oikein oman kylän leipomon munkkipossun. Se kävi oivallisena välipalana.

Tuottavampana rahanhankintana oli kiipeily puissa. Sitä olin "pienellä" opetellut tutustuessani räksien ja harakoiden pesintään. Nyt puissa kiipeily alkoi tuottaa rahallista korvausta käpyjen muodossa. Siihen kakkärämännyn pellonpientareella antoivat turvalliset puitteet. Myöhemmin aikoina metsäammattilaiset tosin ihmettelivät, kuinka istutustaimikoistakin kehittyi kakkärämänniköitä. Mutta sitä kävyillä rikastunut koulupoika ei harmitellut, vaan talletti rahat kotikylän Postiin Kultapossukerhon tilille korkoa kasvamaan. Vain hyvin pieni osa hankkeista sujahti karamellin muodossa makoiisiin suihin.

Näillä rahoilla oli kauaskantoisia seurauksia. Puolen kymmenen vuoden kuluttua ne olivat pesämunana konehankinnoille. Ostin Kuopion tammimarkkinareissulla perämoottorin, jonka kyyditsemänä naapurin poikien kans-

sa opin tuntemaan hyvät telttaleiri- ja kalapaikat maakuntajärvemme saaristoissa. Siinä tuli tutuksi esimerkiksi Kannassaari luonnontilaisena, Soukan kallioluola, Kirvesvirta, hyvät uimapaikat, marjapaikat ja jonkinlaiset kalansaaliit. Myös matkat Tuusniemen satamaan ja kylälle.

Lukuvuoden toiseksi viimeinen päivä meni luokkaretkellä Savonlinnan seuduilla. Historian tunneilta tutussa Olavinlinnassa oli mielenkiintoista seikkailla ja todeta, kuinka se on mahtanut olla kolkko asuinpaikka Ruotsi-Suomen asukkaille. Puruvedessä kiemurteleva Punkaharju teki mieliinpainuvan vaikutelman luonnon ihmeellisistä muodoista. Kerimäellä on mahtava kirkko, ja sen kello-tapulista avautuivat avarat maisemat. Päivästä tuli tavallista koulupäivää pitempi, mutta oli se sitäkin mielenkiintoisempi. Joitakin matkalaisia yllätti pahoinvointi Karvion ja kotiseudun välisellä mäkisellä ja mutkaisella tieosuudella. Johtuiko se liian yksipuolisesta matkaevästä; karamellista ja jäätelöstä, joille kyytipoikana oli limppari?

Hyvin ekaluokka pärjättiin vanhassa, historiansa aikaan monenlaisessa käytössä olleessa pitäjätuvassa, mutta seuraavana syksynä opinnot jatkuivat aivan uuden uutukaisessa keski- ja kansalaiskoulurakennuksessa. Tuusniemen keskikoulun historiassa oli meneillään kolmas vuosi, joten opettajien määrä oli vain kolme lehtoria ja neljä tuntiopettajaa, joista muutama jatkoi seuraaville vuosille.

Yksi heistä oli Aimo-kirkkoherra. Hänen vetämät uskontotunnit sujuivat melko mielenkiintoisesti, kun hän rauhallisella ja pienoisen humoristisella otteella asioita ja oppilaitaan käsitteli, samalla kuitenkin määrätietoisesti. Hänen esittämiin kysymyksiin ei tuntunut olevan vääriä vastauksia. Kerrankin minun vastaukseni meni hieman harhaan, mutta Aimo tuumasi leukaansa sivellen: "Voihan sen asian noinkin ajatella". Ja hän oikaisi hyvin varovaisella tyylillään.

Eero S. Toikkanen oli kyseisen vuoden jatko-opintojen parissa, joten hänen opetustoimensa jatkui seuraavana vuonna pitkäaikaisena keskikoulun ja lukion rehtorina. Varusmiespalvelus katkaisi sen vajaaksi vuodeksi ollessani toisella ja kolmannella luokalla.

Seuraavina vuosina keskikoululaisten määrä kasvoi huomattavasti rinnakkaisluokkien tullessa käyttöön. Opettajien määrä myös moninkertaistui ja monet heistä opettivat seuraaviakin sukupolvia. Ja viettävät eläkepäiviään Tuusniemellä.

Lauri Räsänen

Saksalaisvieraita Tuusniemellä ja Juankoskella 19.-26.2.2020

Helmikuussa Tuusniemen ja Juankosken lukiot saivat vieraita Hamelnista Saksasta joka toinen vuosi toteutettavaan oppilasvaihtoomme liittyen. Vaikka talvi ei ollut runsasluminen, saimme Kotiseutuyhdistyksen tuella tarjottua vieraillemme, ja samalla itsellemme, monia unohtumattomia kokemuksia. Tämä teksti on oppilaiden kirjoittama päiväkirjamainen kuvaus vierailun tapahtumista.

Ensimmäisenä iltana lähdimme kohti lentokenttää ja tunnelma oli jännittävä. Lähdimme sinne tietäen, että pian saksalaiset vaihto-oppilaat saapuvat pitkän odotuksen jälkeen. Oli pimeä ja talvinen ilta, kun katsoimme ikkunasta ulos lentokoneesta poistuvia matkustajia. Pian sieltä näkyi tuttuja naamoja, nimittäin meidän vaihto-oppilaat. He tulivat sisälle ja otimme heidät iloisin mielin vastaan. Hetken vaihdoimme kuulumisia, jonka jälkeen menimme omien vaihto-oppilaidemme kanssa omiin koteihin. Ilta meni melko rennosti kotia esitellen ja jutellen. Pian olikin jo aika mennä nukkumaan uutta päivää odotellessa.

Torstai- aamuna tulimme saksalaisten oppilaiden kanssa kouluun ja menimme ensimmäiseksi Tuusniemen virastotalolle. Siellä meille kerrottiin hieman Tuusniemestä, muun muassa Seinävuoren rotkolaaksosta. Tämän jälkeen menimme takaisin koululle ja loppupäivän olimme oppitunneilla.

Lähdimme perjantai- aamuna Kaavilta bussilla Tuusniemen kautta kohti Leppävirtaa. Bussissa oli hyvä tunnelma ja lähennyimme paremmin niin saksalaisten kuin Juan-

kosken koululaisten kanssa. Leppävirralle saavuttuamme menimme ensimmäisenä syömään buffet-ravintolaan. Ruokailun jälkeen mahat täynnä suuntasimme kohti Vesileppiksen Muumijääluolaan. Hetken odottelun jälkeen saimme liput ja pääsimme sisään jääluolaan. Hetkessä kaikkien lapsenmielisyys nousi pintaan ja hetken kiertelyn sekä ihailun jälkeen juoksimme kohti jäisiä liukumäkiä ja muita "leikkipaikkoja". Ohjaajat katsoivat hymyssä suin, kun suurin osa porukasta laski yhdessä renkailla hurjaa vauhtia mäkiä alas. Naurunremakka kaikui pitkin jääluolan seiniä.

Haikein mielin lähdimme luolasta, kun aikamme kävi vähiin. Moni olisi halunnut jäädä vielä laskemaan mäkiä ja ihastelemaan veistettyjä muumihahmoja. Kuitenkin hymy palasi takaisin huulille, kun suuntasimme kohti kaupakeskus Matkusta. Matkuksessa meillä oli hetki aikaa shoppailla ja siellä liikuimme pienemmissä, omissa porukoissa. Shoppailun jälkeen linja-auton nokka suuntasi kohti Puijon tornia. Näköala oli saksalaisten ja meidänkin mielestämme päätä huimaava. Alas tultuamme jotkut alkoivat leikkiä lumisotaa. Tämä oli hyvin huvittavaa katsottavaa. Saksalaiset nauttivat paljon lumesta.

Puijon jälkeen lähdimme kohti lumista Kuopion keskustaa. Keskustassa kävimme syömässä ja ostamassa irtokarkkeja. Saksalaiset testasivat salmiakkia ja turkinpipuria, huonolla menestyksellä. Hetken räntäsateessa pyörittäyimme suuntasimme jo kohti kotia. Bussissa oli illallakin tunnelmaa ja lauloimme esimerkiksi suomalaisia

Tarina ruuhesta, petäjästä ja kalliosta

Aulis Pelkosen kertomana.

Ruuhi

Pieni Ruunalampi oli hyvä sorsastuspaikka nuorelle Aulis-pojalle, joka kulki isän mukana sorsajahdissa lammen rantoja kierrellen. Sitten saatuaan aseenkantoluvan metsästeli yksin.

Auliksella oli jo nuorena poikasena kiinnostus luontoon ja sen monimuotoisuuteen. Niinpä hän tarkkaili lammen rantojakin kiinnittäen huomiota erikoisiin puihin, jotka kaartuivat lammen pintaan muodostaen mielenkiintoisia kuvioita veteen.

Muutaman kerran katse osui vedestä töröttävään puuhun. Se näytti olevan kuin ihmisen siihen asettama. Lammella ei ollut venettä, että olisi päässyt lähemmin tarkastelemaan kummajaista. Nämä havainnot Aulis teki 1970-luvun alussa.

Meni kymmenkunta vuotta. Viljelijä, jonka peltoja vesi vaivasi, haki luvan lammen veden pinnan laskemiseksi. Toimenpiteen jälkeen pääsi tarkemmin tutkimaan vedestä töröttävää puuta. Se oli ruuhen kokka. Ruuhesta iso osa oli painunut mutaan.

Aulis kiskoi nuorikkonsa kanssa ruuhen kuivalle maalle. Nuoruuden innolla mudan ryvettäminä ja hyvällä yhteistyöllä se onnistui. Pieni Ruunalampi antoi sukupolvien takaa aarteensa. Sittenpä ruuhi on ollutkin katoksen alla lähes 40 vuotta Auloksen kotona. Aulis soitti allekirjoittaneelle ja tarjosi löydöstään kotiseutumuseolle. Nyt ruuhi on nähtävänä museon tiloissa.

Petäjä

Kotitilansa, Koirajärven Soitusta, Aulis oli lunastanut perikunnalta. Kotitalo sijaitsee kalliokukkulalla ja talon alapuolella on mukavan näköinen Koiralampi.

Lammen ja talon välisellä rinteellä kasvaa komea kak-

sihaarainen mänty. Haaraantumisen alkaa muutama metrin korkeudesta. Mänty kasvaa kuitenkin kuin yhtä puuta. Ylempää haarat olivat alkaneet erkaantua, ja vaarana olisi ollut, että puu vaurioituu. Niinpä Aulis oli tukenut rungot kuormaliinalla vaurion estämiseksi.

Auloksen isä oli sodasta tultuaan tohkeissaan hakanut saamansa ansiomitalit puun rungon sisään. Kohtaan missä ne ovat, näkyy tänä päivänä kaarnaton koro.

Kallio

Talon ja ison männyn välissä oleva osin paljas tasainen kallio kätkee myös salaisuuksia. Paljaina olevilta osuuksilta näkyy siihen hakattuja sanoja, kirjaimia ja vuosilukuja. Selkeimmin voi havaita muun muassa v. 1918 alkoi... lopusta ei saa oikein selvää. Tällä varmaan viitataan sisällissotaan. Hakattu risti ja nimikirjainpari myös näkyy selkeästi. Paljaana olevilta kallioilta näkyy useita erilaisia merkkejä.

Siinä olisi tutkimista ketkä kalliota nakuttelivat muistiinpanoja tehden.

Teksti ja kuva: Pekka Mustonen

Petäjä, jonka sisällä ovat Auloksen isän saamat kunniamitalit.

Kylän elämää Koivulahden rantamalta katsellen

Siitä alkaen kun muistini on alkanut tallentaa tapahtumia asioista noin neljävuotiaana. Silloin kylällä elettiin rauhallista ja sopuisaa elämää. Siihen aikaan elettiin ns. omavaraisaloudessa.

Lähes kaikki kasvattivat useimmat ruoka-aineensa itse, niin viljat kuin maitotuotteetkin. Kylällä elelivät monenlaiset ammatinharjoittajat. Oli räätälit, suutarit, kuin mylläritkin. Teurastajat, pyykki-apulaiset, halonhakkaajat ym. savottalaiset. Oli myös kuppareita ja suoneniskijöitä, jotka laskivat ihmisistä pahaa verta pois. Verenlasku auttoi verenpaineeseen.

Melko pian tuo rauhallinen ja turvallinen kylän elämä alkoi muuttua epävakaiseksi, kun sota syttyi. Olin silloin alle viisivuotias. Kylän nuoret miehet joutuivat lähtemään sotaan. Välillä sota loppui ja tuli rauha. Jälkeenpäin sitä sanottiinkin välirauhaksi. Sitten alkoi vielä jatkosota. Se päättyi syksyllä 1944. Olin täyttänyt sinä kesänä kymmenen vuotta.

Niiltä ajoilta onkin jäänyt mieleen monia muistikuvia. Kaikkein selvimpänä muistan syyskuun 11. päivän aamun, kun vanhin veljeni läksi pois toipumislomalta. Hän oli haavoittunut Karjalan kannaksella jalkaansa. Samana päivänä syntyi nuorin veli. Muistan kuinka hän lähti pitkiin kainalosauvoihin nojaten. Hän kulki kolmen kilometrin matkan linja-autotien varteen. Pian sitten sota loppuikin.

Pula-aika

Jos ennen sotia kauppojen hyllyt olivat täynnä tavaroita, niin sodan jälkeen kaikesta oli puutetta. Lähes kaikki oli ns. tiskin alla. Elintarvikekortit tulivat voimaan. Elämä

muuttui kuponkipeliksi. Mustan pörssin kauppa alkoi kuistoaa. Pikkuhiljaa oli opittava elämään säännöstelyn mukaan.

Sodan jälkeen

Tässä olaan ihan joukolla tuomassa maitoja maitolaiturille. Tonkkien nosto onnistuu yhtä hyvin naisilta kuin miehiltäkin. Paikka on Tuusjärven Koivulahti. Vasemmalta Taimi Laitinen, pikku poika Mikko Happonen, Toivo Laitinen ja Anna-Liisa Happonen. Kuvan omistaa Anna-Liisa Happonen.

Sodan aiheuttamista vaikeuksista selvitä kylän rauhallinen elämä jatkui. Naapurit auttoivat toisiaan. Yhteisillä talkoilla tehtiin töitä. Syksyisin perunan nosto, samoin kuin viljan korjuutyöt tehtiin yhdessä. Kylällä saattoi olla vain yksi tai kaksi puimakonetta. Niitä sitten kierrätettiin talosta taloon. Sekin oli jo melkoinen uudistus verrattuna sirpillä leikkuuseen ja riihessä puintiin.

Aikaisempina aikoina talvisin, kun pidettiin kinkereitä, niin jokaiseen kinkkeripiiriin valittiin ns.

kylän vanhin. Hänen piti olla nuhteeton henkilö. Yleensä hän oli miespuolinen. Kylän vanhimman tehtävänä oli seurata, että kyläläiset elivät nuhteettomasti. Joskus hän joutui aivan käytännön töihin.

Kun esimerkiksi halla oli tulossa, niin hänen tehtävänä oli herätellä kylän ihmiset hallan torjuntatöihin. Sen aikaiset viljalajikkeet olivat hyvin hallanarkoja. Autoja ja puhelimia ei ollut. Näin kylän vanhin joutui kulkemaan jalkaisin talosta toiseen.

Muistan ihan omakohtaisesti lapsuudestani kuinka eräänäkin yönä viljapellon yli vedettiin pitkä naru. Sitä sitten kuljetettiin pellon päästä toiseen päähän ja aina takaisin päin. Näin viljan korsi heilui kuin tuulessa.

Samoin myös sytytettiin nuotioita. Näin saatiin savua. Savu sekoitti kylmää ilmaa. Näin halla ei pääsisi vioittamaan tähköpaita. Näitä suojelutapoja tehtiin yleensä vain

rukiille. Työ oli raskasta, mutta se kannatti tehdä, jos leipäviljaa aikoi tehdä. Hallan vioittamasta jyvistä ei leipä onnistu. Näin Saarijärven Paavon tavoin taisteltiin joka-päiväisestä viljasta.

Myöhemmässä vaiheessa rakennettiin kylälle iso viljankuivaamo. Se oli maamiesseuran omistuksessa.

Kylän harrastustoimintaa

Maamiesseuran talokin rakennettiin talkootyönä. Nykyisin talo on yksityisomistuksessa. Sillä paikalla oli ensin pieni tanssilava. Kylän ihmiset kuitenkin tarvitsivat katon päänsä päälle. Tällöin harrastustoimintaa voitaisiin paremmin kehittää.

Sitten, kun juhlien järjestämisen tuloksena saatiin rahaa kasaan, niin talolle otettiin sähköt ja valojuhlatkin pystytettiin pitämään.

Toimintaa maamiesseuran puitteissa

Talvisin järjestettiin kilpahiihtoja ja hevoskilpailuita Koivulahden jäällä. Kesäiset urheilukilpailut olivat varsinakin nuorten mieleen. Kaikkien kilpailuiden päätteeksi järjestettiin palkintojenjakoilmat. Niiden järjestämisellä hankittiin rahaa seuraavien toimintojen tarpeisiin. Siihen aikaan ei saatu mistään mitään avustuksia. Kaikki kulut oli itse maksettava.

Muita toimintoja

Talvinuotanveto kylän keskellä olevalla järvellä oli aina merkittävä tapaus. Myös napakelkan, eli karusellin pystyttäminen järven jäälle oli talvisin odotettu tapahtuma.

Metsänomistajat ajoivat talvisin isot määrät kaikenlaista puutavaraa rantalaaneihin. Keväällä puiden kuoriminen vesien sulamisen myötä ja niiden vierittäminen järveen työllistivät kyläläisiä.

Sitten odotettiin hinaajan tuloa, jotka veivät tukkilautat pois. Halkojen hakijat kärräsivät halot suoraan proomuihin.

Kesäisin kävi Koivulahdessa matkustajalaivaakin. Sen kyydissä pääsi lähtemään vaikkapa Kuopioon.

Monenlaista elämää ja toimintaa vuosien mittaan keksittiin. Erityisesti on lapsuudestani jäänyt mieleen hämärtyvien iltojen piilosilla olo. Siinä oli las-

ten lisäksi mukana aikuisiakin. Talojen pihapiirissä oli monia rakennuksia, niiden piirissä oli hyvä olla piilosilla. Riemu oli sanoinkuvaamaton, kun sokko sai aina jonkun pimeään turvin kiinni.

Keväisin kun oli hyvät hankikelit, niin järvelle viettävältä mummolan pellolta laskettiin mäkeä "kappireellä".

Vauhti kiihtyi niin kovaksi, että reki liukui lahden yli lähes vastarannalle saakka.

*Sisko ja Reino Räsänen kihlakuva vuodelta 1958.
Kuvat kirjasta Kyliltä ja Salomailta.*

Siihen aikaa perheet olivat isoja ja näin osanottajista ei ollut puutetta. Eikä meitä tarvinnut silloin yhteiskunnan taholta opastaa liikkumaan.

Pula-aikana, kun toimeentulo oli niukkaa, osattiin ottaa ilo muutoin irti elämästä.

Kouluvuodet

Lasten kasvaessa koulunkäyntivelvollisuus tuli jokaisen kohdalle. Sodan varjostamassa Suomessa oli omat vaikeutensa tulleet myös koulun osalle.

Päteviä opettajia ei ollut ja ne vaihtuivat usein. Pisimmän uran teki Lauri Keränen. Hän oli opettajan virassa 38 vuotta.

Kylän väen kulttuuriharrastukset

Vuosien kuluessa ja nuorison varttuessa lisääntyi myös harrastusten monimuotoisuus. Oli laulu ja lausuntakuoroa, kansantänhujia, eikä vähäisempänä maamiesseuran näytelmäkerhotoiminta. Se tulikin tunnetuksi melko laajalla alueella. Alkuaikoina kuljettiin linja-autoilla, siis normaalilla linjaa ajavilla. Myöhemmin oli kuorma-auton lavalle rakennettu koppi. Tämmöisellä hökötyksellä vaihdettiin paikkaa.

Monet näytelmien nimet ovat jo unohtuneet. Pääosin ne olivat kolmiosaisia, isoja näytelmiä, myös pienempiä, tai kaksiosaisia.

Ruma Elsa -nimistä näytelmää esitettiin lähes parikymmentä kertaa. Myös Kenraalin morsian oli iso näytelmä. Näytelmiä esitettiin Varislahdessa Ohtaansalmen takana, milloin Heinäveden Ruunalehdossa tai Varistaipaleen maamiesseuran talossa. Kosulassa, Melalahdessa, Nilsiässä, Tuusniemen Suojaharjulla, Sikoniemessä, Kurkiharjussa ja tietysti myös omalla Hiidenlahden maamiesseuran talolla.

Tuo Sikoniemen reissu on pysynyt muistissa. Oli nimittäin syksy ja hyvin myrskyinen keli. Jollakin kyydillä mentiin. Olisikohan se ollut Jännevirta, vai muu paikka. Meitä tuli sinne esityspaikalle joku vene hakemaan. Mei-

tä oli iso porukka, eikä kaikki sovittu veneen sisäosaan. Kaksi velimiestäni jäi keulan päälle. Vene oli erittäin katettu, mutta kun iso laine löi veneen yli. Olivat ne siinä keulalla istuvat velipojat ihan märkiä, kun viimein perille päästiin.

Eikä me toisetkaan kokonaan kastumiselta säästyty. Mutta perille päästiin,

vaikka pelotti. Muistaakseni oltiin yötä siellä esityspaikalla ja aamulla myrskyn rauhoituttua tultiin pois. Kaikenlaisia retkiä sitä tuli tehtyä.

Hiidenlahden maamiesseuran nimissä osallistuttiin moniin kulttuurikilpailuihin ja myös erillisiin näytelmäkilpailuihin. Eikä koskaan tultu kotikylälle ilman tuliaisia. Monet palkinnot olivat taskussa. Kaihoisalla mielellä muistelen niitä monia ihmisiä, joiden mukana sain nuoruudessa olla. Monet heistä ovat jo saavuttaneet matkansa pään ja siirtyneet rajan toiselle puolen. Aina meillä oli hauskaa, ilman voima-ainetta.

Kylämme on vuosikymmenten saatossa säästynyt pahemmilta suremisilta, onnettomuuksilta ja menetyksiltä. Sota-aika neljäkymmenluvun puolivälissä, kurkkumätä, samoin kuin syksyllä 1957 riehunut aasialaiseksi nimetty kulkutauti. Tuo aasialainen kyllä kaatoi ihmisiä. Entistä vainajaa ei vielä ehditty vielä saattaa haudan lepoon, kun kaksi uutta vainajaa oli jo odottamassa.

Paljon ovat vuosikymmenet kurittaneet pieniä maaseutukyliä. Euroopan Unionin myötä tulleet kaikenlaiset säännöt ja kiristykset ovat olleet omiaan ajamaan maan maa- ja karjatalouden alas. Siitä olen iloinen, että lapsuuteni kotikylä Koivulahden ympärillä ja lähistöllä olevat ihmiset ovat jaksaneet ponnistella elämässä eteenpäin kaikista uhkakuvista huolimatta.

Vaikka, ei sekään seutu ole ihan samanlainen kuin silloin 66 vuotta sitten, jolloin lähdin sieltä. Silloin oli taloissa enemmän ihmisiä ja maa- ja karjatalous kukoisti. Toivotan kaikille entisen kotiseutuni asukkaille rohkeutta ja menestystä kaikissa töissänne ja toimissänne.

Kirjoitettu Juurikkamäen Lammintauksella vuonna 2015

*Muisteli: Sisko Räsänen
os. Laitinen, s. Koivulahdessa*

Tulisalmen vanha silta ja uusi silta

1930-luvun alussa kunnanvaltuusto käsitteli sillan rakentamista useaan kertaan. Kaikkien onneksi silta rakennettiin riittävän korkealle. Ohtaanniemellä ja Tuuslahden raitailla on ja oli paljon metsiä, joita hakattiin ja kuljetusta jatkettiin vesireittejä pitkin. Entinen silta oli matala. Joidenkin valtuutettujen mielestä se sai riittävä.

Ote kunnanvaltuuston pöytäkirjasta 1930

28 §

"nk. Tulisalmen sillan yllirakennettavan uuden sillan sellaiseksi rakentamisen käsittely ja alituksen siitä teko, jotta sillan alitse voisi kulkea sellaiset alukset, joilla kuljetetaan puutavaraa lykättiin seuraavaan kokoukseen."

Koiravero myös esillä samassa kokouksessa

29 §

"Keskusteltiin siitä, olisiko syytä korottaa koiraveroa, joka on nykyään 100 mk kultakin koiralta vuodessa. Päätökseksi tuli, että koiravero pidetään edelleenkin saman suuruisena."

Kunta ei meinaa rakentaa navettaa ja saunaa

27 §

"Työmies Juho Lappalaisen anomus, että kunta rakentaisi hänelle käytettäväksi navetan ja saunan, hylättiin tällä kertaa."

Rakentaako kunta ne myöhemmin, sitä ei ole vielä pöytäkirjoista tutkittu.

Tulisalmen vanha silta. Kuva: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

Tulisalmen vanha silta. Elsa Hyvärisen kokoelmat.

Tulisalmen nykyinen silta.

17
Ja sen seurauksena kuin köyhäinhoitolautta
kunta katsoo tarkoitustaan vastaavaksi.
Samalla köyhäinhoitolautakunta valtuutet-
tiin rakentamistyö koko laajuuksessaan heti
läytännönpanemaan.

27 §.
Työmiehen Juhon Luppalaisten anomus, ette
kunta rakennuttaisi hänen käytettävään
sen navetan ja säunan, hylättiin tä-
kertaan.

28 §.
N. K. Tulisalmien yli rakennettavan
puodon sillan sellaiseksi rakentamisesta
käsitellyt ja ehdotuksen siitä teko, jota
sillan alitse voisi kulkea sellaiset
aluksot, joilla kuljetetaan puutavaraa
lykättiin ensi kokoukseen.

29 §.
Keskusteltiin siitä, olisiko syytä a-
ltaa koiraversi, joka on nykyään 100
kullakin koiralla vuodessa laina-
Päätöksenä tuli, että koiraversi pu-
tetaan edelleenkin saman suuruisi-

30 §.
Sitten Poutiaisen, Ukonlahti N:o

Legendan mukaan sotamie

Legendan mukaan sotamies Duus perusti keskiajalla Tuusniemen. Duus-elokuva, joka juhlistaa Tuusniemen 150-vuot

Nopeita naisia ja kauniita autoja,

Leikkiviä lapsia.

Nuuskimista.

Katse kohti tulevaa.

Repliikit hallussa.

s Duus perusti Tuusniemen

tista taivalta, kuvattiin kesällä 2020 Tuusniemen kylissä. Elokuvasa on kaikkea, mitä kunnon elokuvassa tulee olla:

Hyvää ruokaa.

Kuvaaja ja äänittäjä.

Tulta.

"Vihta-Puavo"

Paavo Koistinen, Vihtalahden talon viimeinen isäntä 27.4.1911 – 19.6.1995.

Tiheensaaren historian selvittäminen ja kirjoittaminen, jota olen tehnyt viime vuosina, on vaatinut saarten kantatilan Vihtalahden pienimuotoista perinteen selvittämistä. Seudun suurtilana Vihtalahdella, sen isännillä ja maa-kaupoilla on ollut monenlaista merkitystä seutukunnan ja tiheensaarelaisten elämään.

Varhaishistoriaa

Isojako tehtiin Tuusniemellä 1784 jolloin muodostettiin Tuusniemen Juojärven kylään tila numero 4. joka sai nimekseen Korteis. Tilan ensimmäiset isännät olivat Koistisia. Tilan pinta-ala oli tuolloin n. tuhat hehtaaria. Kaikki Juojärven kylän talot kuuluivat aiemmin Vehmersalmen pitäjän Vehmersalmen kylään.

Vihtalahden talon talouskeskus sijaitsi Juojärven pistävän Vihtaniemen tyvellä Suuren Vihtalahden rannalla. Vihtalahden tila muodostettiin Isojaossa, jolloin tilan Koististen omistus muodostui. Vihtaniemen lisäksi tilalle tuli runsaasti saaria Juojärveltä, niistä merkittävimmät Iso Pahasalo ja Tiheänsaari.

Koistiset isännöivät Vihtalahden taloa reilusti yli 200 vuotta ennen kuin sen historia sellaisenaan päättyi viime vuosikymmenen loppupuolella. Koististen suvun viimeiseksi isännäksi jäi Paavo Koistinen. Hänet tunnettiin kansankielellä nimellä "Vihta-Puavo", niin kuin ilmeisesti aikaisempiakin Paavo-nimisiä isäntiä. Koististen sukututkimuksen mukaan ensimmäinen Koistinen Vihtalahdessa on ollut Henrik Koistinen, syntynyt 1788, eli neljä vuotta ennen isojaon päättymistä.

Vuonna 1968 voimaan tulleen veroluokituksen mukaan Vihtalahti, Koirasaari, Kivimaja, Pirtinpelto ja Vihtalah-

ti tilojen kokonaispinta-ala oli n. 190 ha, josta viljeltyä n. 15 ha. Paavon veli Juho myi 1960-luvun lopulla omat osuutensa Paavolle. Juhon osuudet olivat noin 60 ha. Ansiokkaan kirjoituksen Vihta-Paavosta kirjoitti Tuusniemen Jouluun 2014 Aili Hirvonen os. Koistinen. Hän on Paavon ukin veljenpojan Otto Koistinen tytär Kojanlahdesta. Tuusniemen Pitäjänkirjaan v. 2000 Vihta-Paavosta kirjoitti myös Liisa Rissanen. Paavo kuoli 19.6.1995.

Omat muistelmat Vihta-Paavosta

Muistelmani ovat hyvin vapaamuotoiset, mutta todenperäiset ja näitä lukiessa on otettava huumoria mukaan. Jotka tunsivat Paavon paremmin, esim. naapurit, voivat näiden todenperäisyyden vahvistaa ja monella olisi paljon muitakin muistoja. Paavon aikana elänyt naapurusto alkaa kuitenkin olla vähissä.

Vihtalahti 1970-luvulla, jolloin se oli täydessä vahdissa. Talon väkeä Juho, Paavo, renki Helge Poutiainen ja emännöitsijä "Pekotar", joskus myös "Mutkan Puavo", Helgen veli.

Paavo tilitoimistoni asiakkaana

Avasin syksyllä 1968 Tuusniemelle Maatalouden kirjantallentamisen toimiston. Ensimmäisiä asiakkaita oli Vihtalahden Paavo. Tunsinkin hänet, koska olimme nähneet Paavo Meijerinrannassa ja järvellä jo kauan sitten.

Paavo istui ja alkoi kertoa: "Minä kun olin kansakoulussa ja olin sieltä kevätleuvon aikana mänössä kottiin. Sinne pit mennä Ison Vihtalahden poikki. Isäsi Eino oli rannalla propsia kuorimassa. Oli siinä muitakin Tihheestä kotoisin olevia miehiä. Isäsi kahto kenkiäni ja sanoi, että päivän aikana on tuohon jälle nostanna niin paljon vettä, jotta nuilla kengillä et kyllä jalakoja kastelematta

piäse ja niin isäsi nosti minut hartijoilleen ja vei kesken propsin kuorinnan lahen poikki ja kuivilla jaloilla selevisin", ihasteli Paavo ja jatkoi: "Niin minä aattelin, jotta jos sinä oot yhtä mukava mies, kun isäs niin tulin tänne". Isäni Eino on ollut silloin neljä vuotta Paavo vanhempana vielä keskenkasvuinen, mutta voimakas.

Siitä alkoikin vuosia kestänyt monivaiheinen ystävyys, jota riitti 27 vuotta Paavon sairastumiseen ja kuolemaan saakka. Perikunnan asioiden hoitajat eivät ottaneet koskaan yhteyttä, vaikka monista papereista varmaan huomaisivat minun olleen monesti asioita hoitamassa.

Monia asioita olikin. Oli muuan, kun Paavo pani lehteen kirjeenvaihtoilmoituksen, jossa toivoi naisten kirjoittavan ja lähettävän vastaukset nimimerkillä, jota en muista, Tuusniemen postitoimistoon. Minua hän pyysi käymään aina kysymässä onko nimimerkille tullut vastauksia. Kun minäkin olin silloin vielä poikamies, vähän ujostutti kysellä, mutta kun Paavo lupasi maksaa palkkion, pitihän sitä asiakas palvella. Muutamia kirjeitä tulikin, mutta en tiennyt tuliko niistä muuta seurustelua. Sen verran Paavo naisasioistaan, että hänellä oli Kuopiossa pitempiaikainen nainen, josta hän ei kuitenkaan enempi kertonut. Minulle jäi käsitys, ettei nainen koskaan käynyt Vihtalahdessa.

Kerran yhtenä talvena menin Uurtajan Baariin. Paavo oli siellä Kuopiosta tulossa ja vähän "maistissaan". Hänelle tuli siinä riitaa mustalaisten kanssa. Tilanne jo näytti pahalta. Koska mustalaisia oli useita miehiä, ei Paavo olisi niille pärjännyt. Mustalaiset varmaan tiesivät, että Paavolla on rahaa ja viinaa. Minä esitin Paavolle, että eiköhän lähetä Vihtalahteen, minä lähen viemään. Niin me lähetettiin. "Pekotar", joksi Paavo vakituista apulaistaan kutsui, laittoi Paavon käskystä ruokaa pöytään. Lämmin, hyvin tehty perunalaatikko maistui minullekin.

Siinä olivat Poutiaisen veljekset Helge ja Paavo. Helge oli vakituinen renki, mutta Paavo oli käymässä. Huomasin, että isäntä ei tykännyt vieraasta Paavosta ja toimitti hänet ulos. Minnehän lie mennyt, koska ulkona oli kova pakkanen. Paavo-isäntä sanoi: "Et sittä lähe minnekkään, vaan ole yötä, niin pietään tässä tarinoita". Siinä Paavo kertoi juttuja mm. sodasta ja siellä sattuneesta välikohtauksesta. Se oli jotenkin mennyt niin, että joku upseeri oli humalapäissään vetäissyt äkkiä povitaskustaan aseensa ja tähdännyt sillä Paavo. Ase oli laennut, mutta ei ollut sattunut. Tilanne oli vaarallinen, vaikka upseerilla ei ollut varsinaista tappoaiomusta. Paavo jatkoi, että siitä jäi semmoinen kammo, että jos joku

pistää nopeasti käden povelleen, niin minä hermostun pahan kerran ja voi tehdä mitä vaan. Silloin minä tökkäsin käteni povelle ja vetäisin äkkiä pois. Silloin Paavo sanoi: "Voi voi, kylläpä "Valtti" panit minut koetukselle". Hän sanoi minua aina Valtiksi. Tämä tapaus kuitenkin vain vahvisti keskinäistä luottamusta.

Vuosien varrella tein Paavolle kaikenlaisia paperitöitä. Kuitenkin huomasin, että hänellä oli epäluuloa kaikkia ihmisiä kohtaan, myös minua, eikä hän kaikkia asioita kertonutkaan, tai katsoi ettei niiden minulle kertomisella ole merkitystä. Tämmöisiä oli mm. kahden rantatontin myynti. Vihtalahden tilalla oli paljon kauniita rantoja, ja kesämökkkitontin ostajia olisi ollut.

Paavolla oli taipumus ajella marjanpöimijöitakin pois mailtaan. Yhen asian hän häpeillen kertoi. Hän oli nähnyt maansa rannalla veneen, joka oli vedetty siihen kokastaan kiinni. Paavopa meni ja tyrkkäsi veneen tuuliajolle. Vene olikin ollut äitini enon,

Vihtaniemen Arvin, vene. Sitä Paavo minulle pahoitteli. "Niin sattui, kun se Arvi on niin mukava mies." Paavo tiesi Arvin ja minun sukulaisuuden.

Vihtalahden tilan viljely ja karjanhoito sujui hyvin pitkälti vakituisen rengin Helge Poutiaisen ansiosta. Helge te-

Vihtalahti Isojakokartassa 1784. Talo on niemessä vasemmalla. Niemi näkyy myös toisessa kuvassa, ns. Vetotaipale alareunassa.

ki työtään tunnollisesti, kuin ne olisivat olleet omia. Palkkaakaan Helge ei paljon saanut, mutta ei hänellä ollut juuri menojaakaan. Paavo kun maksoi kaikki vähäiset, tai jopa olemattomat menot. Helgellä oli Kosulassa veljensä kanssa vaatimaton mökki. Sen nimi oli sijaintinsa mukaan Mutka. Niinpä Helgen veljeä sanottiinkin "Mutkan Puavoksi".

Kun aika kului, Paavo arveli ruveta luopumaan karjasta. Päätös ei ollut Paavollekaan helppo. Sitten hän kuitenkin ilmoitti huutokaupan. Minut hän kutsui kirjanpitäjäksi. Minä kirjoitin kaupan jälkeen ostajan nimen ja kauppahinnan paperille. Ostaja meni paperin ja rahojen kanssa kamariin, missä Paavo odotteli. Paavo ei itse tullut ollenkaan myyntipaikalle. Helge oli sanomassa lehmän nimen ja montako kertaa se on poikinut.

Meklarina oli Heinävedeltä eräs huonekalukauppias. Hyväpuheisena meklari kehui lehmiä. Hän esitteli lehmää joka puolelta, veteli kädellään lehmien mahanalusta ja huuteli: "Katsokaa maitosuonetkii on kun Tonavan aaltoja!" Lehmät olivat siistejä ja hyvännäköisiä ja ne menivät hyvin kaupaksi. Otramäin Janne osti yhden nuoren lehmän, mutta sanoi, ettei pysty sitä viemään pois ennen ensi torstaita. Kauppapäivä oli lauantai. Sopivat sitten Helgen kanssa, että Helge hoitaa lehmää siihen saakka. Ostaja vei aina ostamansa lehmän sitä mukaa pois. Yksi lehmä jäi sitten lohduttoman näköisenä yksin navettaan.

Mentiin meklarin kanssa kamariin Paavoja katsomaan. Paavo laski rahoja, pani rahat muovipussiin ja sanoi: "Nyt lähetään Outokumpuun." Se tarkoitti sitä, että kun siellä on Alkoholikauppa. Paavo halusi, että meklari ja erän kylän mies lähtee mukaan. Minä tietysti autokuskiksi.

No niin Alkossa käytiin. Meklari muisti, että Outokumussa on semmoinen perhe, joka ei ole maksanut huonekalujaan. Ajettiin yhden kaksikerroksisen puutalon pihaan. Meklari oli sitä mieltä, että saadaan paremmin rahat, kun kaikki lähemme sisälle. Niin ne sitten läksivät. Minä en suostunut lähtemään. Jonkun ajan kuluttua miehet tulivat ulos ja noituivat. Rahaa ei ollut löytynyt, ei edes vaikka oli kolme miestä hakemassa.

Lähdettiin ajamaan pois. Tulomatkalla Paavo ja meklari keskustelivat kovasti takapenkillä. Etupenkillä vieressäni istuva kyläläinen jutteli minulle. Hän puhui hiljaisella äänellä mumisten ja piti vielä kättään suun edessä. Enhän minä saanut puheesta selvää. Minä vain nyökkäilin. Viimein mies huomasi, etten minä ymmärtänyt mitä hän puhui ja alkoi haastaa riistaa. Viimein päästiin Vihtalahteen. Paavo antoi minulle muovipussin ja sanoi, että pidä tästä huolta ja siinä olevan pullon saat pitää. Ajelin sitten asunnolleni, asuin silloin yksin. Avasin kotona pussin ja siellä se oli ison rahakasan päällä iso Caba-rommipullo. Se oli minusta komea. Itsellä ei silloin olisi ollut rahaa ostaa niin isoa ja kallista pulloa. Ja niinpä olin hyvilläni päivän palkasta.

Maanantaiaamuna vein muovipussin osuuspankkiin, vaikka tiesin Paavon säästöpankin asiakkaaksi. Sanoin, että pankkaa tämä holviin sellaisenaan. Rahoja ei tarvitse laskea. Minäkään en niitä laskenut.

Tuli tiistai, ja iltapäivällä Paavo tuli toimistolleni, rupesi istumaan ja alkoi kysellä, että minkähän takia siellä navetassa on vielä yksi lehmä. En tiedä minkä takia hän ei voinut sitä Helgeltä kysyä. Sitten Paavo alkoi vaivalloisesti kangerellen puhua tähän malliin: "Onko sinulla muuten mitään tietoa minnekä ne lehmienmyyntirahat on joutuneet?" No, eipä siinä mitään, minä painelin seinän taakse osuuspankkiin, pyysin pussin, toin Paavolle ja sanoin: "Tässä nämä on ihan semmoisenaan." Olipas Paavo hyvillään ja taisi se sitten ottaa pienehkön rahan ja antaa vaivan palkaksi. Pieni raha se oli, mutta pidin hienoa kokemusta arvokkaana, ja nyt sain sen 40 vuoden jälkeen tähän kirjoittaa.

Paavo pestasi minut edustajakseen Vihtaniemen tiekokoukseen. Kokous oli Apajalahden talossa Vihtaniemellä. Siinä asui silloin vielä Sutiset.

Kokous meni normaalisti asialinjalla, mutta sitten Paavo tuli minun luokse parin päivän päästä ja aloitti puhella: "Etä ne menivät sinulta oikeudet edustaa minua Vihtaniemen tiekokouksessa." No minä vähän kuulostelin, että mitäs se tämä puhe meinaa. Paavo jatkoi: "Kuulin, että sinä out istunna siellä kokkouskessa kommunistiin kanssa samalla puolen pöytee." Minä en osannut siihen sanova sen enempää, kun en ollut jakanut kokouksen osanottajia puoluekannan perusteella. Muiden asioiden hoitaminen kuitenkin vielä jatkui, eikä tämä oletettu kommareiden suosiminen aiheuttanut sen suurempaa vahinkoa.

Hukkaan mennyt saunareissu

Paavo oli käynyt osuuspankissa pyytämässä, silloin johtajana olevaa "Pankki-Ollia", että tulisitko Valton kanssa käymään Vihtalahessa, syötäisiin, saunottaisiin ja kateltaisiin paikkoja. Niin me sitten lähetettiin yhtenä lauantaina Vihtalahteen. Matkan varrella kateltiin maisemia, rakennuksia ja metsänhakkuita.

Käytiin sisälle talon suureen tupaan. Paavo komensi "Pekotarta" kahvinkeittoon. Me sitten istuttiin ja juteltiin kaikenlaisista asioista maailmanmenosta. Koska Paavo oli kutsunut syömäänkin, me vähän odottelimme "Pekottarelta" ruokaa, mutta sitä ei vaan kuulunut eikä näkynyt, ei edes tuoksunut.

Saatiinhan me Ollin kanssa jutunaiheita aikaan. Paavokin jutteli, kun oli kova juttelemaan. Jossain vaiheessa, kun Paavo poistui ulos, Olli kysyi, että olenko huomannut mitään saunan lämmitystouhusta. Lupasin käydä kurkkaamassa, kun tiesin missä sauna on. Niinpä pääsin kohta katsomaan saunaa. Se oli ihan kylmänä. Pilkottuja saunapuitakaan ei ollut lähettyvillä. Sain vinkattua Ollille asian ja arvelimme ruveta lähtemään. Paavokaan ei estellyt. "Tulipa hutireissu", pois ajellessa juttelimme. Emme osanneet arvata syytä. Tätä kirjoittaessa tuli sitten vasta mieleen, että odottelikohan se Paavo meidän vievän tuliaisia. Se myös ihmetytti, ettei Paavo edes tarjonnut mitään "miestä väkevämpää".

*Kirjoitettu 2.1.2019–20.10.2020
Valto Holopainen*

Savukalamoussaka

Savustetaan kalat normaalisti. Kaikki kalat käyvät. Ruoditaan. Pienet muikut voi jättää ruotimatta. Kuullotetaan iso kourallinen sipulisiilppua öljyssä. Murretaan kalat käsin pienempiin paloihin. Lisätään ketsuppia ja hippusellinen chiliä. Vihreäkin voidaan laittaa, sipulin varsia tai esimerkiksi tilliä.

Sekoitetaan, maistetaan välillä suolaa, lisätään jos siltä tuntuu. Pakataan sopivan kokoiseen rasiaan ja rasia jääkaappiin. Säilyy muutaman päivän. Voidaan käyttää sellaisenaan tai piirakoissa.

V.H.

Järvimatkailuyrittäjyyttä Juojärvellä

Juojärvi ja siihen yhteydessä olevat Rikkavesi ja Kaavinjärvi ovat olleet tuusniemeläisille hyvin kauan tärkeitä vesireittejä. Teiden puuttuessa vesi on ollut aina yhtä hyvä kulkea, nykyisinkin. Varistaipaleen kanavat valmistuivat 1902. Se lisäsi järvien merkitystä huomattavasti. Puutarvan lisäksi Outokummun ja Paakkilan kaivokset tarvitsivat vesireittejä tuotteiden kuljettamiseen muualle maailmaan.

Järviä pitkin kuljetettiin paljon myös maa- ja karjataloustuotteita. Pikulaiva keräsi ja kuljetti ranta-asukkaiden maitoja vielä 1940-luvulla. Matkustajalaiva Tapio oli merkittävä alus. Tapio teki kirkkokuljetuksia koko laajalta järviolueelta. Kaksi kertaa viikossa Tapio läksi Tuusniemeltä Kuopioon. Laiva oli paljon käytetty, mutta teiden ja linja-autojen parannuttua se joutui lopettamaan vuonna 1947. Pikusta ja Tapiosta on olleet muistelmat tässäkin lehdessä.

Sitten menikin pitkälle 1970-luvun lopulle, kun Eino Räsänen hankki Pahkasalon saaresta tyhjiksi jääneet kunnalliskodin kiinteistöt ja aloitti matkailuyrittämisen Rauhansaari-nimellä. Einolla oli Pahkasalo-niminen rautaalus, jolla pystyi kuljettamaan parikymmentä henkeä.

Myöhempinä vuosina Eino hankki useita laivoja, joita vaihtoi aina parempiin. Monet alukset hän myös kunnosti hyvään kuntoon. Laivat tarjosivat erilaisia risteilyitä pitkän aikaa. Muistamme vielä hyvin M/S Kertun, M/s Suvituulen, joka oli entinen kantosiipialus Tehi Lahdesta. Siellä Tehi saavutti maan maineen ajamalla Päijänteellä Lahden ja Jyväskylän välillä. Tuusniemellä Suvituuli teki suosittuja matkoja muun muassa Valamon luostariin. Se oli sopivan kokoinen ja pystyi ottamaan linja-autollisen kyytiin. Satamasä nähtiin pitkään myös hotelli-, ravintolalaiva M/S Juovesi.

Kaikki loppuu aikanaan, ja niinpä Tuusniemen sataman kuuluisat laiva-armadat läksivät muiden järvien alueille. Vilkas satama näytti autiolta ja tyhjältä, kun lipputangossa aina nähty lippu, tai viiri puuttui.

M/S Sofia tuli Juojärvelle

Tämän kirjoittajalla alkoi vuosituhannen viimeisinä vuosina olla kestävä matkavenekuume. Sen etsiminen al-

Sofia tuli Tuusniemelle 7.7.2000 ja aloitti ammatti-liikennöinnin 2.10.2002.

koi. Mustosen Sepon kanssa kävimme katselemassa myytäviä veneitä aina Etelä-Suomea myöten. Seppo huomasi veneen myynnissä Pyhtäällä, Kotkan lähellä. Sieltä se Sofia löytyi ja tuli ostettua. Huhtikuun 27. päivänä 2000 se tuotiin, ja aloitin heti koulutautumisen ammattikippariksi. Vene katsastettiin ammattikäyttöön ja syksyllä 2002 kaikki oli valmista. Ei kun markkinoimaan. Huomasin, että touhujani pitkään epäiltiin. Sanottiin, että ei se ole mahdollista, kukaan ei lähde kyytiin.

Pikkupojan haave toteutui

Minun pikkupoikana itselleni antama haave toteutui. Se oli suurin kannuste. Isä kuljetti kipinällä mummoja Papinniemeen, joksi Valamon luostaria silloin sanottiin. Minä siinä istuessani mummojen välissä veneen tuholla päätelin, että minäkin rupean isona kuljettamaan mummoja Papinniemeen. Isä oli ollut nuorena töissä Laatokalla Valamon luostarissa ja tunsu vetoa munkkeihin, vaikka he olivat etupäässä venäjänkielisiä ja keskustelu enempi kärsillä huitomista.

Pikkuhiljaa yhä useampi halusi tilata meiltä veneretkiä. Me kehitimme retkien sisältöä ja palveluita koko ajan. Vaimoni Tuula kävi myös kipparikurssit, joten Sofialla oli sitten täysin pätevä miehistö.

Vaikka Räsänen Eino teki myös veneretkiä, se ei tuntunut haittaavan meitä kumpaakaan. Emme tunteneet olevamme kilpailijoita. Jos Einolta kysyttiin kyytiä pienelle ryhmälle, Eino ohjasi meille ja päinvastoin. Kun bussilasiti oli tulossa, se oli helppo ohjata Einon aluksille.

Mummoristeilyt ovat olleet kiinnostavia ja joskus pappakin on päässyt mukaan. Vasemmalla Eila Kivelä Tuusniemeltä, Pirjo Kujanpää, Aatos Kujanpää ja Laura Kivekäs Riihimäeltä. Kuva on otettu Kaasilansalmen retkisatamassa 21.6. 2020.

Suvi-Tuuli lähtee Tuusniemeltä ja tekee risteilyitä Porvoossa.

Eino Räsäsen ensimmäinen alus oli M/S Pahkasalo.

Ensimmäisinä vuosina retket tehtiin Kannassaaren retkisatamaan. Myöhemmin siitä luovuttiin ja tuotiin porukat omaan Iso-Konkan saareen. Siitä oli paljon etuja. Kannaksessa saattoi olla muitakin ihmisiä. Meidän asiakkaat eivät pitäneet siitä. Iso-Konkassa on meillä myös paremmat tarjoilutilat. Hyvät uimarannatkin. 2010-luvulla oli suosittuja niin sanotut rantakala-savusaunaillat. Monet työnantajat varasivat niitä henkilökunnalle.

Kojanlahdessa toimiva Koististen Hottitutvat ohjasi meille saksalaisia. Niistä tulikin joka kesäisinä asiakkaina jopa ystäviä. Me saimme käydä myös heillä vuokraamallaan mökeillä kylässä ja viimein Saksassa heidän kotonaan.

Vaikka veneretkiä on nyt tarjottu näin kauan, pyrimme koko ajan parantamaan retkien laatua ja palvelua.

Kulunut kesä 2020 oli huomattavasti odotettua parempi. Puutteena oli vaan ulkomaalaiset, jotka eivät nyt koronan takia päässeet Suomeen.

Retkien asiakkaat ovat olleet hyvin monista maista. Viime kesänä vielä oli venäläinen ja brittiläinen perhe. He pääsivät kaksoiskansalaisina Juojärvelle.

Koko 18 vuoden aikana olemme laskeneet retkillämme olleen tasan 30 eri kansalaisuutta, siis kaikkialta maailmasta. Olemme pystyneet tarjoamaan heille omasta takaa englannin tulkkauksen.

Retkillä olleet ovat saaneet varsin tyhjentävän selonteen Juojärvestä ja sen historiasta maakunta- ja muinaisjärvenä. Kaikki mukana olleet ovat olleet päivän antiin erittäin tyytyväisiä, jopa yllättyneet. Palautetta on tullut jälkeenpäin. Kuulimme, että kesällä kuukauden ollut amerikkalainen oli sanonut retkipäivämme olleen paras päivä Suomessa. Jouluisin on saatu vielä joulu- ja kiitoskortteja. Hinnat eivät ole olleet liian kalliita, koska monet haluavat antaa vielä muutaman kymppin lisääkin.

Olemme kiitollisia näistä 18 kesästä, jotka olemme saaneet palvella asiakkaitamme, joita on ollut koko aikana useita tuhansia.

Valto Holopainen

Vapaussodan veteraanit kokoontuivat Tuusniemen Osuuspankilla sodan 40-vuotismuistamistilaisuudessa vuonna 1958. Nämä veteraanit eivät osallistuneet Tuusniemellä tapahtumiin, vaan olivat joutuneet sotaan mm. varusmiehinä.

Takana vasemmalta: Paakkilan kaivoksen johtaja Reijo Martiala, Tuusniemen Vakuutusyhdistyksen toimitusjohtaja Simo Jukola, Otto Mustonen, Kojanlahden Kalliolasta Otto Koistinen, Matti Ovaskainen, Salmenkylältä maanviljelijä Otto Juutilainen, Taavetti Juutilainen, Otto Jääskeläinen.

Keskirivi: Pajumäestä maanviljelijä Pekka Hyvärinen, Tuusjärveltä maanviljelijä Martti Zitting, Mikko Pennanen (tunnettiin Koira-Pennasena), Otto Kröger, Erolanniemeltä maanviljelijä Otto Holopainen. Alarivi: vas. Matti Koponen, Eljas Lehtoviita, Eino Miettinen, ei muisteta, sosiaalisihteeri Johannes Pakkanen.

Kuva: Yksityisarkistoista. Julkaistu Tuusniemi valokuvien -kirjassa 1997.

Ajatuksia etäopetusjaksosta

Google Classroom

Aluksi tuntui oudolle. Yhtäkkiä pitikin huolehtia omasta oppimisesta itse, enkä tiennyt, miten siihen tuli suhtautua. Wilmaan sateli viestejä uusista tehtävistä ja Google Classroom tuli nopeasti käyttöön moniin aineisiin.

Etäopetusaikana arkea helpotti se, ettei joka päivä tarvinnut istua kahta tuntia taksissa koulumatkojen takia, eikä herätä ennen seitsemää, jotta ehti taksiin. Myös koulupäivät olivat rennompia, kun tehtäviä sai tehdä omaan tahtiin. Mielestäni etäopiskelu ei ollut kovinkaan paljon haastavampaa kuin lähiopiskelukaan, kunhan vain yritti opiskella kunnolla ja oppia päivän asiat. Päivään ei joka päivä kertynyt kuutta opiskelutuntia, mutta joskus jopa sitäkin enemmän. Joskus päivän tehtävät sai hoidettua kolmessa tunnissa, mutta välillä taas sai istua seitsemän tai kahdeksankin tuntia läppärin ääressä.

Moona Rautiainen 8B, Kortteinen

Etäopetusaika

Minusta etäopetus oli ihan mukavaa, vaikkei nähnyt kukaan paljoa kavereita. Oppiminen ja tehtävien teko oli melko helppoa. Tein tehtävät yleensä tietokoneella, harvemmin kirjallisesti. Selkä ja niskat vaan kipeytyivät. Tehtävien teon kesto riippuu viikonpäivästä; joinakin päivinä tehtävien teossa meni useampi tunti, joinakin päivinä vähän vähemmän. Kävin välillä ulkona, että taas jaksoi tehdä tehtäviä.

Vaikein aine kotona oli fysiikka, helpoin musiikki. Opettajien opetusvideot ja luokan yhteiset Zoom-puhelut piristivät päivää. Tehtäviä oli annettu melko kohtuullisesti, joten aikaa riitti myös muille vapaa-ajan askareille. Puhuin kavereiden kanssa esimerkiksi videopuheluissa melko usein. Kouluun palaaminen tuntuu hiukan turhalta, mutta on mukavaa kun näkee taas kavereita.

Noomi Viljamaa 8B, Kortteinen

Etäopetus

Etäopetus sujui hyvin. Jäimme etäopetukseen päivää ennen kuin hallitus sopi, että kaikki Suomen koulut jäävät etäopetukseen. Kun tajusin, kuinka pitkäksi aikaa oikeasti joutuisimme jäämään koulusta kotiin, minulle tuli hieman haikea mieli. Ensimmäinen viikko oli vaikeaa ja kiireistä. Välillä oli enemmän aikaa, jolloin kävin lenkillä, mutta välillä, kun läksyjä tuli paljon, oli kiireistä aikaa ja saatoin tehdä tehtäviä vielä illallakin. Seuraavalla viikolla moni läksy tuli jo aamulla, jolloin pystyin aloittamaan läksyt aikaisin aamulla ja sain tehtyä kaikki tehtävät ajoissa. Tästä eteenpäin aloitin tehtävien teon jo kahdeksalta aamulla tai hieman sen jälkeen. Sen takia olin aina hieman tunteja edellä ja pystyin lopettamaan koulun jo ennen kolmea päivällä.

Opiskelu meni todella hyvin minun osaltani. Aluksi tein tehtäviä Classroomiin omalla tabletilla, mutta veljeni haki minulle tietokoneen koululta viikolla 16. Sen jälkeen tehtävien teko sujui nopeammin ja helpommin. Kokonaisuudessaan tehtävien tekemisessä ei ollut mitään suurempia vaikeuksia. Tein kaikki tehtävät aina ajallaan. Etäopetus oli minusta kivaa ja kiinnostavaa. Se helpotti minua, kun kiireiset arkipäivät jäivät pois vähäksi ajaksi, sillä normaalisti käyn Outokummussa kolmesti viikossa lentopalloharjoituksissa ja menen melkein joka toinen päivä isäni ja joka toinen päivä äitini luo yöksi. Sain nukuttua pidempään etäopetuksen aikana ja sain enemmän aikaa äitini kanssa olla ja urheilla yhdessä.

Iida Virrantalo 8A, Niinivaara

Koronakevät

Vaikka jo alkuvuodesta tiedettiin koronaviruksen jylläävän maailmalla, ei meistä varmasti kukaan osannut odottaa tulevia poikkeusjärjestelyitä maaliskuussa. Tämä kevät on ollut hyvin poikkeuksellinen, lähiopiskelu muuttui etäopiskeluksi, ravintolat suljettiin ja harrastustoiminta lakkautettiin. Ihmiset sulkeutuivat koteihinsa.

Rehtorilta tuli viesti maaliskuussa, että seuraava viikko jatketaan koulunkäyntiä kotoa käsin valloillaan olevan koronavirustilanteen vuoksi. Samalla viikolla hallitus määräsi kaikki Suomen koulut etäopetukseen kuukauden ajaksi. Silloin ajattelin vielä, että kuukausi menisi nopeasti ja pääsisin kouluun takaisin jo huhtikuussa. Hallitukselta kuitenkin tuli käsky, että etäopetusta jatketaan vielä kuukaudella, toukokuun puoliväliin saakka. Silloin aina-

kaan minua ei enää hymyilyttänyt, etäopiskelua ja kavereista erossa oloa oli tullut jo tarpeeksi.

Etäopetuksen alkaessa kaikki oli vielä uuden arjen rutiinien ja täysin uudenlaisen opetustavan opettelua ja tiedostamista. Etäopiskeluun löytyi nopeasti uusi rytmi, vaikka välillä tuntui, ettei kaikkeen tekemiseen riitä aika. Etäopiskelun alkaessa tehtäviä oli vähemmän, mutta rytmin ja opiskelutapojen löytyessä tehtäviä alettiin antaa lisää, ja välillä tuntui, että tehtäviä oli jopa enemmän kuin lähiopetuksessa.

Etäopetus toi monia vapauksia, kuten sen, että tehtävät pystyi tekemään omaan tahtiin ja taukoja sai pitää milloin halusi. Ilman haasteita etäopetuksesta ei kuitenkaan varmasti kukaan selvinnyt. Milloin tehtävänanto oli epäselvä tai nettiyhteys ei toiminut etätunnilla. Onneksi opettajat olivat myötätuntoisia ja tarjosivat apua.

Ainakaan minun osallani etäopetus ei tuntunut sen haastavammalta kuin lähiopetukseen. Toki muutamia poikkeuksia löytyi, mutta henkilökohtaisesti pidin kotona opiskelemisesta. Kotona opiskelu ei tuonut minulle ryhmäpaineita ja pystyin ottamaan opiskelun paljon rennommin. Tiedän, että kaikki eivät ole samaa mieltä etäopetusjaksosta, ja joillekin lähiopetuksessa opiskelu sopii paremmin kuin kotona opiskelu.

Kun kouluun piti sitten palata, se tuntui aluksi vastenmieliseltä ja ärsyttävältä, koska olin jo tottunut etäopis-

kelun tuomiin vapauksiin. Tavallaan kouluun palaaminen niin vähäksi aikaa tuntui turhalla, mutta ajattelin, että siinä minulla on vielä mahdollisuus nähdä niitä kavereita, joita en enää peruskoulun jälkeen niin paljon näe.

Vaikka koulussa olikin paljon poikkeusjärjestelyä, eikä opiskelu ollut lähelläkään samanlaista kuin aiemmin, muistin ettei koulussa olo ollutkaan niin kamalaa kuin olin muistellut etäopetuksen aikana. Vihdoin pääsin näkemään kavereitani, ja lähiopetus helpotti asioiden ymmärtämisessä, vaikkei hirveämmin uusia asioita enää keretty opetella. Etäopetus opetti varmasti monia ottamaan vastuuta omista tekemisistään ja ymmärtämään lähiopetuksen tärkeyden.

Tiia Miettinen lukion 1. vuosikurssi, Hiidenlahti

Muistoja etäopiskelusta

Etäopiskelussa oli kivaa se, että oli paljon vapaa-aikaa. Ekana se tuntui stressaavalta, mutta vähitellen helpotti. Kotona on ollut aikaa tehdä jotain, vaikka auttaa äitiä kotitöissä. Apua sai, jos tarvitsi. Ja tehtäviä oli ekana tosi paljon, mutta sitten niitä oli riittävästi.

Joona Nieminen 9C, Tuusniemi

Etäopetus

"Lomalle!" oli varmasti monen oppilaan ajatus koulujen sulkemisen päätöksestä. Lomaa se ei kuitenkaan ollut. Koulutöitä, turhautumista, iloa, vapaa-aikaa ja monia tunteita - siitä oli etäkoulu tehty. Arki muuttui hetkessä koulumatkoista ja kavereiden näkemisestä yksin tekemiseen omassa huoneessa.

En koe etäkoulun olleen vaikeaa, se tuntui jopa vähemmän kuormittavalta kuin "normaali" koulu. Kuulun kuljetusoppilaisiin, joten päivät lyhenivät huomattavasti. Oli kuitenkin outoa olla näkemättä kavereita tai opettajia. Tottumus on kuitenkin se, että opiskellaan luokassa opettajan johdolla.

Kun tieto koulujen sulkemisesta tuli, tuli tieto myös harrastuspaikkojen kiinnimenosta. Turhautti. Harrastan sirkusta ja kevätnäytösvalmistelut olivat täydessä vauhdissa ja harjoitusten määrä lisääntymässä. Oli hyväksytävä esityksen peruuntuminen ja siirtyminen.

Mutta me selvisimme siitäkin ajasta. Osa vaikeammin ja osa helpommin, mutta me pärjäsimme. Koulunkäynti muuttui yhdessä päivässä eikä helppoa ollut alussa opettajillakaan. Pian kuitenkin kaikkeen totuttiin. Moni tulee muistamaan tämän ajan varmasti aikuisenakin.

Lilja Korhonen 9C, Kaavi

Etäopiskelu oli mieluista kokemus

Maailmanlaajuisen koronaviruspandemian leviytystä Suomeen maaliskuussa maan hallitus määräsi, että kaikkien Suomen oppilaitosten tulisi siirtyä etäopiskeluun. Opiskelu suoritettaisiin kotoa käsin videotapaamisia sekä erilaisia nettisovelluksia hyödyntäen. Näin toimittiin myös Tuusniemellä.

Etäopiskelu on asia, joka jakoi mielipiteitä niin oppilaiden kuin opettajienkin keskuudessa. Joillekin lähes kaksi kuukautta kestänyt jakso oli mukava ja vaihtelua tuova, kun taas toisille yksin kotona opiskelu oli masentavaa ja tylsää. Itse kuulun ensimmäiseen ryhmään, sillä etäopetus oli minulle mieluista kokemus. Koin etäopiskelun normaalia koulunkäyntiä rennommaksi, sillä muun muassa opiskeluaika ja -paikka oli lähes kokonaan itse

päätettävissä. Tehtävät pystyi tekemään aurinkoisena päivänä ulkona, mikä mielestäni voittaa koulun luokkahuoneessa istumisen täysin. Lisäksi positiivista oli, että opiskelulta aikaa jäi enemmän aikaa muulle vapaa-ajan tekemiselle.

Kuten kaikella, myös etäopiskelulla oli huonot puolensa. Tehtäviä oli välillä paljon, jolloin työaika saattoi venyä reilusti yli sen, mitä se normaaleina kuuden tunnin koulupäivinä olisi. Sen lisäksi palautuspäivien kasaantuessa töitä tuli tehtyä myös viikonloppuisin. Huono puoli etäopiskelussa oli myös ajoittainen tylsyys, sillä muun muassa urheiluharrastukset oli peruttu.

Tärkein kokemistani etäopiskelun aiheuttamista tunteista oli yksinäisyys, sillä kavereita ei saanut tavata. Vaikka pidin heihin yhteyttä sosiaalisen median kautta, ei se mielestäni korvannut täysin kavereiden tapaamista kasvokkain.

Kokonaisuutena etäopiskelu oli minulle pääosin mieluista kokemus, sillä se tarjosi vaihtelua normaaliin kouluarkeen. Palaan kuitenkin mielelläni kouluun, sillä kavereiden näkemisen lisäksi kesälomalle pääseminen on huomattavasti hoidokkaampaa, kun ennen sitä on ollut edes lyhyt koulunkäyntijakso.

Hanna-Kaisa Huttunen 9A, Paakkila

Etäopetusmuistoja

Odotin, että koulu alkaa joululoman jälkeen, koska loppuvuosi oli ollut kovin erilainen. Odotin, että näen koulukaverit, opettajat ja pääsen opiskelemaan vanhoja ja uusia mielenkiintoisia kouluaineita. Pääsinkin, mutta se loppui lyhyeen, koska kouluun ei enää päässyt. Elettiin korona-aikaa.

Ensin luulin, että nyt alkaa varhennettu kesäloma, mutta hyvin äkkiä tuli selväksi, ettei se mikään kesäloma ollutkaan. Alkoi tiivis etäopiskelu. Kotona opiskelu oli kivaa, koska läksyt pystyi tekemään ennen puoltapäivää ja loppupäivä oli sitten vapaata. Se, mikä erityisesti teki läksyjen teosta mielekästä, oli se, että sain miettiä läksyjä parhaan kaverini kanssa. En näe etäopiskelussa mitään epämieluisaa. Toivon, että etäopiskelusta tulee osa kouluarkea.

Rasmus Lemettinen 8B, Kaavi

Entisajan vuokrasopimus kantatilan ja torpparin välillä

Sopimuksia sanottiin arenttilaissopimuksiksi. Tämä sopimus on tehty, kun Vihtalahden isäntä Paavo Koistinen ja Pienen Pahkasalon torppari kanttorin leski Helena Johanna Forstellin riitaantuivat sopimuksen jatkamisesta. Kirjoitettu sanatarkasti alkuperäisestä asiakirjasta (kuva).

Lukkari Forstellin vainajan leski Helena Johanna Forstellin tuli oikeuteen ja pyyteli talollisen Paavo Koistisen omistamaan tila 7/12 osaan tilasta n:o 1 Juojärven kylässä kiinnitettäväksi näin kuuluvan arentikontrahdin.

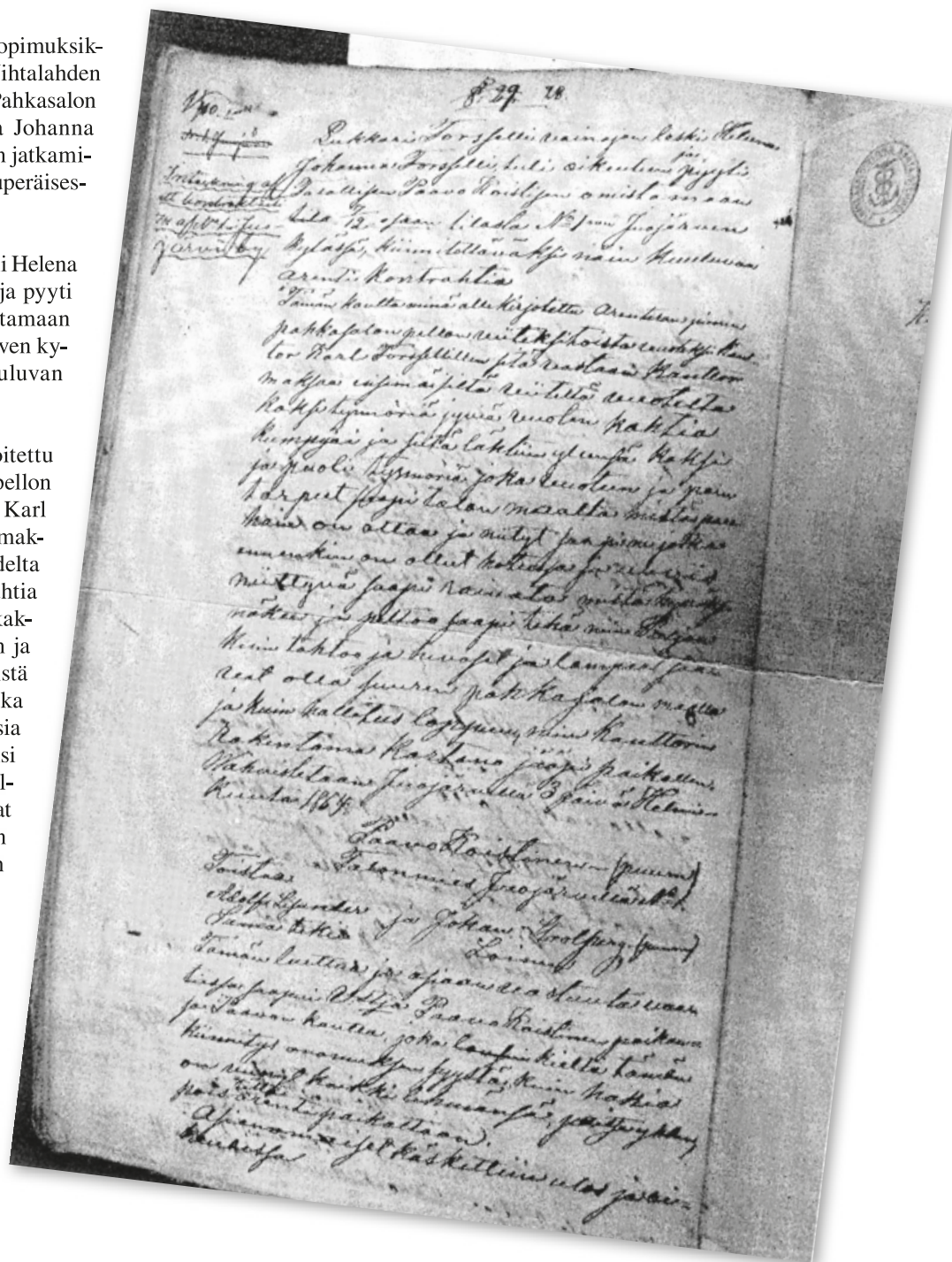
Tämän kautta minä allekirjoitettu arenteeraan pienen pahkasalon pellon viideksitoista vuodeksi Kanttor Karl Forstellille, jota vastaan Kanttori maksaa ensimmäiseltä viideltä vuodelta kaksi tynnööriä jyvätä vuoden kahtia kymppiä ja siitä lähtien yleensä kaksi ja puoli tynnööriä joka vuoteen ja puutarpeet saapi talon maalta mistä parhain on ottaa ja niityt saapi jotka ennenkin on ollut hallussa ja uusia niittyä saapi raivata mistä hyväksi näkee ja peltoa saapi tehdä niin paljon kun tahtoo ja hevoset ja lampaat saaneet olla suuren Pahkasalon maalla ja kun hallitus loppuu niin kanttorin rakentama kartano jääpi paikoilleen.

Vahvistetaan Juojärvellä 3 päivänä
Helmikuuta 1864

Paavo Koistinen (puumerkki)
talonmies Juojärveltä n:o 1.

Todistaa

Adolf Lisander ja
Johan Rotperg
(puumerkki)

Kuulustelupöytäkirja

Vuoden 2018 Joululehdessä oli kirjoituksia teloituksista Tuusniemellä 1918.

Tämä kuulustelupöytäkirja teloituksista julkaistaan nyt. Seuraavalla sivulla käsinkirjoitettu teksti on luettavamassa muodossa.

Kuulustelupöytäkirja
tehty Kuopiossa, Lyseolla Dr. Pommerin Kaut-
siassa 17 p 1918, koskeva Tuusniemen kirk-
kolla vangittua ja tänne Kuopioon tuotua
freikamies Risto Hilttusta.

Pidätetty peritos saapuneensa viime elok 1 p:nä
Tuusniemelle. Vangittiin yllätyksellisesti ryö-
töön, murhiin ja murhagraffittailiin.
Pidätetty tuomotas seuravaa:
Kansalaisrodan alkoessa joitumet, hurmis-
tilaan jolloin yllätyksellisesti potaan-
suojeluskunta vastaan Tuusniemelle. Hurmis-
tilan sanoivat olevan panomalehtiin, etupäässä
Alkuperäin Työmiehen ansiote.
Pidätetty metallakaiden alussa kakauksen P.
Poutiainen torjassa P. Pylväisen maalla. Tänä
aika 4 miestä, hukunuttamatta pidätettyä. Kakauk-
sen asanottajat: Päsänen Ville torjorin ason
puh. jhtaja, torjori: P. Poutiainen poikienan,
Pikka (pidätetty si panonut muistavansa pu-
kimina) Ville Päsänen (kainänies, kaikki juu-
rikkamies kylästä. Tässä kakauksessa neljäs
pidätetty ensin ryöstämisen talat, tappamaan il-
moan kuulustelua tai muuta talojen asukkait ja
poittamaan talat. Seuraavat talat graattety puuk-
ki pyösti ja palttaa: N:o 16 Lemminkimäki-niminen
talo, Tuusniemi, Juurikkamäki, omist. J. Päsänen;
N:o 7 Tuusniemi, Juurikkamäki omist. P. Hiltunen
N:o 13 " " " A Turanen.

Tehty Kuopiossa IV komppanian kansliassa 15/2 1918 koskien Tuusniemen kirkolla vangittua ja tänne Kuopioon tuotua poikamies Risto Hiltusta.

Pidätetty kertoo saapuneensa viime elokuun 1 päivänä Tuusniemelle, yllyttämisestä ryöstöihin, murhiin ja murhapolttoihin.

Pidätetty tunnustaa seuraavaa:

Kansalaissodan alkaessa joutunut hurmiotilaan jolloin yllyttänyt työläisiä sotaan suojeluskuntia vastaan Tuusniemellä. Hurmiotilan sanoi olevan sanomalehtien etupäässä Helsingin työmiehen ansiota.

Pitäneet mellakoiden alussa kokouksen P. Poutiaisen torpassa T. Hyvärisen maalla. Läsä ollut 4 miestä, lukuun ottamatta pidätettyä. Kokouksen osanottajat. Räsänen Ville torppariosaston puheenjohtaja. Torppari P. Poutiainen poikamies. Pekkapidätetty, ei sanonut tunnista vansa sukunimiä. Ville Räsänen heinä mies kaikki Juurikkasalmen (epäselvä kylän nimi) kylästä. Tässä kokouksessa neuvoti pidätetty ensin ryöstämään talot, tappaamaan ilman kuulustelua tai muuta talojen asukkaat ja polttamaan talot.

Seuraavat talot päätetty ensin ryöstää ja polttaa N:o 16 Lamminmäki-niminen talo Tuusniemen Juurikkamäki, omistaja J. Räsänen. N:o 7 Tuusniemen Juurikkamäki, omistaja P. Hiltunen. N:o 12 Tuusniemen Juurikkamäki, omistaja A. Turunen.

Kokouksen toiset jäsenet hyväksyneet täydellisesti pidätetyn esittämät suunnitelmat. Suunnitelman täytäntöönpano lykättiin seuraavaan iltaan, jolloin kutsutaan kokoon enemmän miehiä. Kokous pidettiin nyt Mikko K. Miettisen torpassa. Läsä oli 30 miestä. Päätettiin säilyttää rauha paikkakunnalla, siis luovuttiin pidätetyn esittämästä suunnitelmasta. Tässä kokouksessa päätettiin kutsua koolle yl. kansalaiskokous, jonka koolle kutsujaksi valittiin pidätetty Risto Hiltunen. Kansalaiskokous pidettiin T.Y. talolla. Läsä oli 50 miestä, etupäässä isäntiä. Työläiset vähemmistönä. Puheenjohtajana oli talollinen Paavo Räsänen N:6 Tuusniemi. Sihteerinä talollinen Janne Räsänen Juurikkamäki. Viime mainitulla on hallussaan kansalaiskokouksen pöytäkirja.

Kansalaiskokouksen päätös pidätetyn sanoilla: "Rauha kansan tahdon mukainen", jonka päätöslauselman pidä-

tetty sanoi ehdottaneensa kokoukselle. Vielä päätettiin kokouksessa, että ampuma-aseet koottaisiin ja sitten tuhoitaisiin. Tämän kokouksen jälkeen sanoi pidätetty olleensa passiivisena.

Tiistaina 12 p:nä. pidätetty käynyt Kuopiossa, josta vienyt Tuusniemelle vankeina olevien punakaartin johtajien antamaa kehoitusta. Mainittu Risto Hiltunen pidätettiin Tuusniemen kirkolla Happonen talossa keskiviikkona 13/2 1918 klo 12 päivällä paikkakunnan nimismiehen toimesta.

Aseensa pidätetty sanoi jättäneensä Tuusniemen punakaartin johtajalle työm. Taavetti Antikaiselle, jonka sanoi myös hommanneen aseita Tuusniemen punaisille, etupäässä haulikkopyssyjä. Mainittu Antikainen on antanut aseet mm. seuraaville pidätetyille Risto Hiltuselle, Eino Jyrkäselle (molemmat tuusniemeläisiä) sekä Kuopion pitäjistä kotoisin oleville Ruuskaselle ja Räsäselle. Mainittu Antikainen saanut Talolliselta Alb. Tirkkoselta Tuusniemen Juurikkamäellä N:17 viekoittelemalla (tai uhkaamalla) ampuma-aseen. Yllämainittu Antikainen on sanonut hankkivansa aseita elintarvikevarastoja, joita suojeluskuntalaiset tahtovat muka ryöstää.

Pidätetty ei sano olevansa koko nykyisen tilanteen aikana kertaakaan juovuksissa. Pidätetty on toiminut puhujana työväen kokouksissa.

Pidätetty on 22 v. vanha Räätilityöntekijä. Kierrellyt ympäri Suomea mm. Kuopiossa, Joensuussa, Savonlinnassa, Helsingissä, Varkaudessa, Leppävirralla ym.

Kuulustelun toimitti III komp. kansliassa 15 p:nä helmikuuta 1918 klo 4 ipp. sekä passitti poliisikamarin koppiin

Kalle Kaivinvaara

Sihteerinä toimi Aku Riikonen

Lähde:

Vapaussodan arkisto. Suojeluskunnat 1917–1918. Pohjois-Savon ja Kajaanin sotilaspiiriin (Kuopion isänmaallinen seura) kutsuntaluetteloita. Kutsuttujen asioita koskevia pöytäkirjoja ja esityslistoja, kirjeistöjä, 1521. C7.

"Poliittisen väkivallan yhteiskunnallisista edellytyksistä" (Sirkka Arosalo).

Menneinä vuosikymmeninä Tuusniemellä asui ja vaikutti monenlaista virkamiestä ja toimihenkilöä, joista osa oli miesten kerhon jäseniä. Kuva todennäköisesti vuodelta 1956.

Tuusniemen Miestenkerho

Vasemmalta kunnanlääkäri Paavo Kinnunen, takana kauppias Arttu Pennanen, Paakkilan tehtaanjohtaja Reijo Martiala, Paakkilan dipl. insinööri Pentti Pesola, metsäteknikko Onni Ryytänen, kirkkoherra Leonard Vapaavuori, nimismies Martti Ruuskanen, opettaja Kauko Leskinen, tilanhoitaja Juho Pitkänen, metsäteknikko (myöh. riistapäällikkö) Martti Rissanen, metsätalousneuvoja Armas Vellonen, pitäjänneuvos Ananias Happonen, Paakkilasta opettaja Allan Laiste, meijerin isännöitsijä Veikko Haapalainen, rakennusmestari Jaakko Pohjolainen, vapaa-aikasihteeri Vesa Lehtinen, insinööri Teuvo Pakkanen, kanttori Kauko Mikkonen, Enson piirityönjohtaja August Pöyhönen ja kirvesmies Väinö Hätinen.

Miestenkerhossa kuultuja vitsejä

Dosentti Markku Myllykangas Tuusniemen Miestenkerhossa 12.2.1991

Paavo Väyrynen pääsi ensimmäisen kerran eduskuntaan ja läksi käymään kotipuolessaan. Meno sattui kirkonmeiningin aikaan, josta Väyrynen myöhästyi. Seurakunta nousi juuri silloin seisomaan, kun hän astui sisälle. Väyrynen siihen: "Älkää nyt sentään, eihän tästä ole kauan, kun olin vielä yksi teistä".

Olli Happonen, varatuomari, Kuopio/Tuusniemi, Tuusniemen Miestenkerhossa 11.2.1992

Entisaikaan oli Tuusniemellä tunnettu pontikankeittoperhe. Siihen kuului isä ja viisi poikaa. Aina, kun poliisi hävitti tehtaan ja porukka joutui käräjille, niin isä sanoi aina nuorimman poikansa olevan syyllinen. Toiset eivät tiedä mitään, eikä hän itsekkään ole tiennyt, isäntä kertoi.

Selityksenä oli syynä, että nuorin poika oli aina ensikertalainen ja sai hyvin pienen tuomion. Kun kaikki viisi poikaa oli saanut vuorollaan tuomion, puuskahti tuomari äkäisenä ja tuskastuneena: "Mitenkä monta poikaa teillä on vielä jäljellä?"

Jouko Räsänen, Kaavin kunnanjohtaja, Tuusniemen Miestenkerhossa 14.4.1992

Kaavilla eleli eräs vanhapoika, jolla oli haarojen välissä niin pitkät riiputtimet, että kävellessä hankeen tuli viiru. Kaveri meni Kysiin leikkauttamaan. Kun hän heräsi nukutuksesta, hän huomasi ettei ne ole lyhentyneetkään. Lääkäri selitti, ettei he niitä lyhentäneetkään, vaan pitensivät jalkoja.

Lauri Pajulahti, johtaja Kuopion Pelastuskoulusta, Tuusniemen Miestenkerhossa 12.10.1993

Palomies kantoi nuoren kauniin naisen, joka oli vähissä pukeissa, alas kolmannesta kerroksesta. Kun päästiin turvaan, nainen kiitteli ihaillen palomiestä ja sanoi, kyllä teidän täytyy olla vahva ja rohkea mies.

Palomies vähätteli, ei tämä mitään, mutta se tappelu kahden muun palomiehen kanssa, siitä kuka pääsee kantaamaan.

Arkkipiispa Johannes Tuusniemen Miestenkerhossa 7.12.1993

Koulussa oppilaat hymyilivät ja naureskelivat. Opettaja kysyi mille te nauratte? Ette kai vaan minulle? Emme, sanoivat oppilaat. Opettaja siihen: "No mitä muuta nauramista täällä muka on?"

Maatalousnaisten laulu

*Kirj. A.E. Miettinen 24.01.1937
Sävel "Kymmenen virran maa"*

*Kotikultaani aina kun muistelen
näen veikot ja maamon ja taaton,
näen parven mä lasteni leikkivien,
suvun vanhan ja uuden saaton,
näen pellot ja niityt ja järvet ja haat,
ne mun lieteeni lempeää, lämpöä saa.*

*Mikä mulle täällä kalleinta, kauneinta lie
sen säilytän ehjänä varmaan.
Läpi aikojen käy sama aatos ja tie:
kodin puolesta yhteisen armaan
on seistävä taistossa rinnakkain
saman lieden ja pellon puolustajain.*

*Tämä runon löysi Vilho Vinska vaimonsa
Aino Vinskan suvun talosta Benjolasta
Tuusniemen Kojanlahdesta. Runo oli
kirjoitettu käsin, paperi oli hyvin kulu-
nut, mutta Vilho sai siitä selvän, kir-
joitti puhtaaksi ja toimitti lehdellemme.*

Kuvia vuodelta 2020

M/S Tähti ja monet muut laivat ja veneet yöpyivät Tuusniemen satamassa.

Erkki ja Martta Holopainen rakensivat talon Honkaniemeen 1950-luvulla. Nyt talo purettiin ja paikalla on uusi talo.

Lohenpoikaset tulivat jälleen Tuusniemen kalakerholaisen kasvatettavaksi.

Kuntoportaati "Ihmisen hyväksi" valmistuivat. Vasemmalta Pekka Mustonen, Aaro Pääkkönen, Timo Koistinen, Tapani Hiltunen ja Kalevi Miettinen. Kuva Hannu Holopainen.

Tuusniemen sataman maaseututori oli avoinna kerran viikossa kesällä 2020. Kuva: Hannu Holopainen.

Juojärven syysuistelu 5.9.2020 onnistui vanhaan malliin runsailla saaliilla. Saaliit mittasivat Anssi Kasanen, vasemmalla ja Esko Hättinen. Kuva: Hannu Holopainen.

1-vuotias Sofia pääsi koronasta huolimatta äitinsä Karoliinan ja muidenkin läheistensä kanssa Lontoosta Juojärven alloille. Kuvalupa on kysytty Martta Smolanderilta.

Itkosen Matti pääsi puolisonsa Kayoko Ichikawan ja tyttöjen Akarin 11 vuotta ja Rion 8 vuotta kanssa asumaan Tuusniemelle kaksi vuotta sitten ja purjehtimaan Juojärven aalloille. Kuvassa vasemmalla Pieni-Konkka ja takana Riutan saari.

"Tulineito" toivotti yleisön tervetulleeksi aarnitulille vuoden 2020 Tulivenetsialaisiin. Kuvassa Antti Syrjäläinen. Kuva: Hannu Holopainen.

Kuivat polttopuut järjestyksessä Kannaksen retkisatamassa. Leijonat ovat pitäneet paikat kunnossa ja saaneet kirjallistakin kiitettävää palautetta. Kannattaa retkeillä ja lukea.

Joululehtitoimikunnan jäsen vuodesta 1989 kotiseutuneuvos Anna-Liisa Happonen täytti 90 vuotta syyskuussa. Anna-Liisa on kirjoittanut 31 vuoden ajan lähes jokaiseen joululehteen.

Useisiin Tuusniemen Joulu -lehtiin piirtäneen Tuire Joutsenen oma kuva julkaistaan lupaa kysymättä.

Ilmoituksia Helsingin Sanomissa 1987

Elinkeinolautakunta hyväksyi kitsastellen Mekaanisen musiikin Jürgenin idean kuntamarkkinointiin. Idea huomattiin TV2:ssa silloin 1987 ja vielä uudelleen 2017.

Sinja 1 (nimeettien kumit), p. 735934. MEKAANISEN MUSIIKIN Museo sijaitsee a) Öllölässä, b) Lippahivossa, c) Tuusniemellä. Vast. puh. 971-751219. MOPPI-LANGAT ja mallit nyt	1025, huippuedullisesti. P. 921-447537 ark. Teepussin heiton maailmanmestaruuskisat sittenkin heinäkuun 17. päivänä Tuusniemellä. Ilm. 971-741256. KIRPPUTORI TÄNÄÄN 16-18	era listaa ja keryksia -50%. ROOPEN KUVA ja KEHYS Oy, Pikku Roba 2, p. 174468. Tuusniemelle pääsee a) laskuvarjolla b) tietä nro 17 c) soittamalla Hupeliin puh. 971-756151 TURKIT KORJATAAN ja MUODISTETAAN. Tilauksesta uusia. Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 Tuusniemen telakka on saanut ensimmäisen tilauksensa: sukellusvene Sveitsiin! HUSQVARNA-ompelukoneliike
Kaupungin kauniit neuleet. Passap, Iso-Roba 33, p. 611316. TUUSNIEMEN PITÄJÄRUOKA on potaattikukko ja p.... a.	MATTO- JA POPPANAKUTEET, KANKAAT HALVALLA 8038043 Tuusniemi-kortti turistille. Puh. 971-741254 ja 971-741290.	TURKIT KORJATAAN ja MUODISTETAAN. Tilauksesta uusia. Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 Tuusniemen telakka on saanut ensimmäisen tilauksensa: sukellusvene Sveitsiin! HUSQVARNA-ompelukoneliike
Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 Tuusniemi sijaitsee a) kuussa, b) Saharassa, c) Koillis-Savossa. Vastaukset puh. 971-741566. ANTIKKILIIKKEITÄ Kruununhaassa on vaikka kuinka paljon	EVAKESKUS, p. 415228. Mannerheimint. 35 YSTÄVYYDELLÄ, TUUSNIEMEN ELINKEINOLAUTAKUNTA	KIRJATYONTEKIJÄNKATU 12. Timo Tantt Ky LOMAPARATIISI Tuusniemellä HUUTOMATKA KARJALAAN, p. 971-754153. ANTIKKILIIKKEITÄ Kruununhaassa on vaikka kuinka paljon
Kat Oy, puh. 922-23512 Asiain P. Pöyhönen Lopettakaamme mustamaalaminen! Tänä kesänä koko Tuusniemi maalataan valkoiseksi.	921-447537 ark. Teepussin heiton maailmanmestaruuskisat sittenkin heinäkuun 17. päivänä Tuusniemellä. Ilm. 971-741256. KIRPPUTORI TÄNÄÄN 16-18	149 mk CHECKER, City-käytävä, (Carrolsia vastapäätä) Tuusniemen saunalaki: Tarvittovan valta laateilla. Sauna-asetus: Yhen hurjan takia ei toisten tarvihe polttaatua. MOPPI-LANGAT ja mallit nyt
neberginkatu 54, p. 445250. Me tuusniemeläiset pelaamme jalkapalloa aina vain yhden puolijan, emme tiedä kuinka kenttä käännetään. Otetaan vastaan kirpputorita-	ark. Aik-matkat, p. 90-649300. "To be is to do" Sokrates, "To do is to be" Sartre, "Do-be-do-be-do" Frank Sinatra, "Tuu-tuu-TUUSNIEMI" tuushniemeläinen	DISTETAAN. Tilauksesta uusia. Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 TUUSNIEMEN OIKEEN IMMEISEN päivä 19.7. Tule kahtomaan ja koittelemmaan. ANTIKKILIIKKEITÄ Kruunun-
katu 28. Jos Tuusniemi ei mene turistin luu, on turistin tultava Tuusniemelle. TURKIT KORJATAAN ja MUODISTETAAN. Tilauksesta uusia	DISTETAAN. Tilauksesta uusia. Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 Tuusniemellä ei tunneta ro-tuongelmia, jopa helsinkiläiset ovat tervetulleita! HUSQVARNA-ompelukoneliike Korkeavuorenk. 20, p. 603280.	te, Toimittajankatu 3. Auki 10.00—16.00. Me täällä Tuusniemellä odotamme innokkaasti kesän turisteja. Tunemme heidät kaikki kolme henkilökohtaisesti. — TAULUJENKEHYSTYSALE —
Kesäniemellä 2. tammikuuta 14.1. 1000-034. Auki 10—18, lau 10—14. Piimälöpö, piimälöpö. Ota itsellesi Tuusniemen piimälöpö. Tied. 971-741566/215.	myynti, Mechelininkatu 24. P.493945; 10—17.30, 10—14. Sillehän nauraa Tuusniemen puuhevosetkin. Haluatko ostaa itsellesi? P. 971-754244. TURKIT KORJATAAN ja MUODISTETAAN. Tilauksesta uusia	HUSQVARNA-ompelukoneet. Toölönkatu 32. Puh. 407507. Ilmoittaudu kylätappeluun! Puh. 971-724503. Myydään RANK XEROX LEASING-VUOKRASOPIMUS, malli 1025, huippuedullisesti P.
DISTETAAN. Tilauksesta uusia. Kesäsäilytys. P. 797260, 792402 TUUS-TIME = lyhyt aikaväli, joka kuluu Tuusniemeen tutustumisen ja ihastumisen välillä! HUSQVARNA-ompelukoneliike Korkeavuorenk. 20, p. 603280.	DAY, ISO ROBA 33, puh. 607667. Heinäkuussa Tuusniemellä on teepussin heiton maailmanmestaruuskisat. Ilmoittautumiset puh. 971-741256. Bohianmaan RÄSYMÄTÖT p.	OVIHÄLYTYSMATTO ilm. sisäntulijoista. P. 8015910. Tuusniemi sijaitsee? a) Koillis-Savossa b) Saharassa c) kuussa
TUKSIA. P. 408696. OSTETAAN TALLESTUSTODISTUKSIA. P. 408402 Tuusniemen pitäjärüoka on potaattikukko.	me myös ilmoitetaan edullisista alialasta skoozi HUSQVARNA-ompelukoneliike Korkeavuorenk. 20, p. 603280. HUSQVARNA-ompelukoneet. Toölönkatu 32. Puh. 407507. Metro Tuusniemelle! Tuleeko Kera mukaan? OSTAMME TALLESTUSTODISTUKSIA. P. 408696.	Sinja 1 (nimeettien kumit), p. 735934. MEKAANISEN MUSIIKIN Museo sijaitsee a) Öllölässä, b) Lippahivossa, c) Tuusniemellä. Vast. puh. 971-751219. MOPPI-LANGAT ja mallit nyt

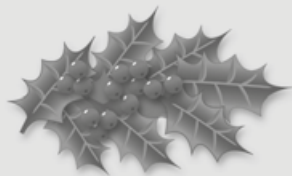
*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Seppo ja Sirkka Heiskanen
Olli-Pekka Hersio ja Asta Tirkkonen-Hersio
Valto ja Tuula Holopainen
Raimo Hätinen ja Eila Kuismanen
Lasse ja Marja Koistinen
Olli ja Irene Lehto
Seppo ja Seija Miettinen
Reino ja Maija Miskala
Antti ja Jaana Nissinen
Eerik ja Anni Nissinen
Arto ja Tarja Palomäki
Eero Pitkänen
Heikki ja Helena Pitkänen
Kari ja Tuula Puustinen
Martti Repo
Onni ja Vieno Ryyänen
Heimo ja Marja Räsänen
Esa Simanainen ja Kaija Laitinen
Eero Smolander
Hannu Smolander
Timo ja Lea Säisä
Hannu ja Pirjo Tervo
Jarkko ja Arja Toivanen
Jorma ja Sirpa Voutilainen
Teuvo Voutilainen
Osmo Väisänen*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

Joulutervehdys

*Airaksinen Pirkko ja Markku
Antikainen Maire ja Pekka
Forsman Tuula ja Aimo
Hakkarainen Kaarina ja Olavi
Hallman Irma ja Seppo
Happonen Lauri
Happonen Anna-Liisa
Hartikainen Ossi
Heiskanen Sirkka ja Risto
Hiltunen Helvi ja Reino
Hirvonen Aili
Holopainen Aili
Holopainen Aino-Marjatta ja Timo
Huttunen Paula ja Esa
Huumonen Raija ja Pertti
Hämeen-Anttila Riitta
Hämäläinen Saara ja Tahvo
Härkönen Ulla ja Arvo
Hätinen Riitta ja Korhonen Heikki
Jahkonen Elina ja Heikki
Junkkari Tuija ja Anssi
Jäntti Eevariitta ja Eero
Keinänen Anne ja Teuvo
Kekäläinen Irma ja Kaarlo
Kolari Terttu ja Tirkkonen Martti
Koponen Elvi ja Pentti
Korhonen Kaija ja Jouko
Kröger Sinikka ja Taisto
Kurki Reino
Kähkönen Anja ja Martti*

*Laukkanen Pirkko
Lempinen Marja-Leena ja Arvo
Lempinen Tauno
Leppänen Liisa ja Pentti
Marku Anja ja Alpo
Martikainen Erja ja Pekka
Miettinen Kirsi ja Antti
Miettinen Esko Viljami
Mustonen Liisa ja Erkki
Mustonen Lea ja Pekka
Mäkelä Marja-Leena
Nissinen Maila ja Olavi
Nissinen Tuula ja Teuvo
Nupponen Eira ja Erkki
Närvänen Riitta ja Erkki
Paananen Pirkko ja Broglin Mario
Parviainen Aira ja Heimo
Patriikka Tuula ja Korhonen Simo
Pekkonen Marjatta
Pohjolainen Helmi ja Reino
Poutiainen Matti ja Kätsyri Ritva
Ronkainen Hilikka ja Teuvo
Räsänen Sisko
Savolainen Eeva ja Raimo
Taskinen Ritva ja Esko
Tenhunen Marja ja Pekka
Tikkanen Anja ja Viljo
Toikkanen Soili
Tuunainen Eeva ja Erkki
Vartiainen Tuula ja Kalervo*

RAUHALLISTA
JOULUNAIKAA
JA
ONNEA VUODELLE
2021!

Tuusniemen kunta ja Tuusniemen Teollisuus Oy

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*
TUUSNIEMEN LÄMPÖ ja VESI Oy
Meijerintie 16 (vanha meijeri) Tuusniemi
Puh. 040 502 3130

Heimosen
PUUTARHA

Puh. 0201-557020 | www.heimosenpuutarha.fi

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

Eikala Oy

Sepäntie 9, 71200 Tuusniemi | Puh. 0500 671 898
eirasanen@gmail.com

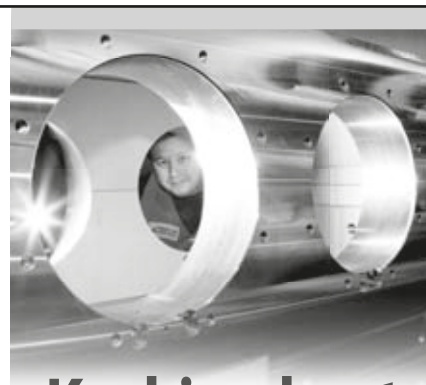
PUUKEIDAS
OUTOKUMPU
WWW.PUUKEIDASOUTOKUMPU.FI
PUUKEIDAS, OUTOKUMPU

Avoinna ma-pe 8-17 la 9-13
Puh. 010 820 1340
Kuopiontie 97 B, 83500 Outokumpu

(puheluhinta 8,21 snt/ puh + kiinteästä verkosta
5,90 snt/ min tai matkaviestinverkosta 16,90 snt/ min)

**HYVÄÄ JOULUA
JA TURVALLISTA
ALKAVAA VUOTTA**

Paikallisvoimaa
omasta alueyhtiöstäsi
lahitapiola.fi/savo

**Keskiraskaat
alihankintakoneistukset**

- tuotantotilat 5100 m²
 - levytyöt
 - särmäys
- robottihitsaus max 2500 kg
 - CNC -koneistus max
x=2100 mm y/z=1500 mm
 - pintakäsittely
 - kokoonpano

Vuodesta 1978

 **PAAKKILAN
KONEPAJA OY**
Katseenkestävää laatua

www.paakkilankonepaja.fi

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Rakennustarvikemyynti

SAWON NOVAS Oy

Keskitie 12,
71200 Tuusniemi
Puh. 045 261 5100

Hyvää joulua ja
onnellista uutta vuotta !

OP Tuusniemi

**Ystävällinen ja
joustava palvelu**
Koulutetut kuljettajat

**Monipuolinen
kuljetuskalusto**

**Paikallinen tilausajon
ammattilainen**

hojo-matkat.fi

www.hoj-matkat.fi

email: tilausajot@hoj-matkat.fi

Puh. 050 570 9553, Fax (013) 550 336

KAIVINKONEURAKOINTIA

Mikan koneurakointi

Mika Laukkanen, Tuusniemi

Puh. 050 560 1291

www.mikankoneurakointi.fi

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

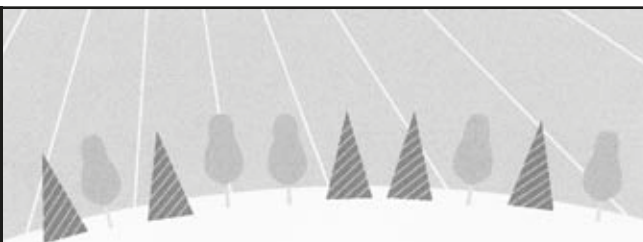
TMI ASA RÄSÄNEN

Puh. 0400 579 782

Pohjois-Savon Isännöinti Oy
Hyvää Joulua

*Hyvää Joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta 2021*

KONEURAKOINTI
PEKKA KOPONEN
Puh. 0440 193 899

**Kilpailuta puukauppa
Suunnista metsänhoitoyhdistykseen**

Palvelemme kaikissa metsän käyttöön, hoitoon
ja suojeleluun liittyvissä kysymyksissä.

Toimihenkilömme Tuusniemellä:

Risto Toivanen, metsäasiantuntija 040 538 2555

Mikko Koistinen, metsäasiantuntija 040 580 2033

Hemmo Nikkonen, metsäasiantuntija 040 573 7506

Jukka Väisänen, erityisasiantuntija/metsäsuunnittelu,
arviot, LKV, 0400 171 628

Jaakko Moilanen, metsähoitoesimies 040 500 8126

**Metsänomistajat
POHJOIS-SAVO**

Edunvalvontaa puun juurelta Brysseliin

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo • Tehdaskatu 37•

70620 KUOPIO • puh. 0400 330 674 •

etunimi.sukunimi@mhy.fi • www.mhy.fi/pohjoissavo

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

www.kuopionliikekirjapaino.fi

- Kaivutyöt
- Talonpohjien kaivut ja täytöt pitkäpuomi- ja minikoneella
- Imetyskentät
- Vanhojen talojen ja ahtaiden paikkojen salaojitukset lyhytperäisellä koneella
- Maansiirtotyöt
- Rantojen ruoppaukset ja massojen siirrot kuorma-autoilla
- Kosteikkorakentaminen

Koneyhtymä
Happonen & Holopainen
040 727 4791, 0400 172 884

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

**KONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404
0400 421 823

Koivuharjun KANALA

Lähituotettuja
lattiakanalan munia Tuusniemeltä.

Puh. 0400 499 136, Tarleena Tirkkonen ja Samu Kiiski
Huom! Myös kotimyynti.

Hyvää Joulua ja
kiitos kuluneesta vuodesta

Tuusniemen Autohuolto ja Varaosa Oy
Puh. 040 767 3787

ON Rauta/ON Agri Oy

Olli Nykänen, kauppias
Kaavintie 5, 73600 KAAVI
+358 400 792 268
olli.nykanen@rautia.fi

Lämmin kiitos asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta!
Rauhallista joulun aikaa ja onnellista uutta vuotta!

040 545 5788

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!

Iisakki Tukiainen, 0400 651 240
Sannimari Tervo, 0400 273 204
Sanna Tervo-Tukiainen, 0400 651 129

Kuljetusliike Tervo & Co. Oy
Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
toimisto@kuljetusliiketervo.fi
www.kuljetusliiketervo.fi

Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!
SÄHKÖASENNUS HANNU HIRVONEN

Rantakuja 3 A 1, 71200 Tuusniemi
Puh. 045 236 9332

Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!

MINVERA OY

Erolanniementie 66, 71260 Juurikkamäki
Puh. 044 210 4057

Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!

Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
pub. 0400 651 240

www.tuusniemensora.fi
iisakki.tukiainen@tuusniemensora.fi

Merkillisen Hyvää Joulua!

OUTOKUMPU

Kivukatu 2 • 83500 Outokumpu
puh. 013 555 535 • outokummun.varaus@propani.fi

POLVIJÄRVI

Vesarakkulantie 4 • 83700 Polvijärvi
puh. 013 569 660 • polvijarven.varaus@propani.fi

KUKKA-, HAUTAUS- JA JUHLAPALVELU
KUITTINEN

Puh. 044 970 5388

Hautauspalvelu:
Kaavintie 12, Kaavi
(Kenkäkaupan vieressä)

Juhlahuoneisto:
Rantatie 6, Kaavi

WWW.KUITTINEN.FI

**PERINTEINEN HIERONTA, VOICE MASSAGE JA
INTIALAINEN PÄÄHIERONTA**

Mirja Poutiainen

• koulutettu hieroja • Voice Massage -terapeutti

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI Puh. 040 502 8091

PALVELUPISTE

TO - PE 8 - 17
LA 8 - 12

GRILLI

TO - PE 8 - 17

PAISTOPISTE

JOKA
PÄIVÄ

KMarket

TUUSNIEMI

PALVELEMME
MA - PE 7 - 21
LA 7 - 19
SU 10 - 18

DB SCHENKER
MATKAMUOTO

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KARVOSEN PUUTARHA

Levälahti

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

**Traktoriurakointi
Jarkko Toivanen**

Susijärvi, 71240 Paakkila
0400 193 564

*Rauhallista joulua
ja parempaa uutta vuotta*

TEBOIL

TUUSNIEMI

Puh. 045 216 4772

Tuusniemen parturi- ja kampaamopalvelut

Parturi-Kampaamo Eeva
Keskitie 25, puh. 044 563 0347

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen
Keskitie 13, puh. 044 366 1790

Parturi-Kampaamo Pirkko Pääkkönen
Poikkitie 2, puh. (017) 661 051

Hannan kampaamo
Keskitie 26, puh. 0400 273 489

*Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!*

SAVON KONETYÖ OY

Puutavaran hakkuu- ja metsäkuljetuspalvelut

Paronlahdentie 38, 71280 KOSULA • Puh. 0400 982 997

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

MARKET

TIMANTTI

sanna.sillman@k-market.com

Kaivotie 2, Kaavi, puh. 020 741 7810

Ma-Pe 7-21, La 7-19, Su 10-18

www.k-market.com

MAATALOUS- JA KONEPALVELU

HEIKKI NISSINEN

- Pyöröpaalausurakointia ja karhoitusta
- Piennarten niittotyöt

TUUSNIEMI PUH. 040 413 5065

HKK-KULJETUS OY

**Rautasepäntäliike
Y. Rissanen**

Tuusniemi. Puh. 25.
Suorittaa kaikkea alaan kuuluvaa
työtä ja korjauksia.

HOKE

www.HoKe.fi

**Suunnittelu- ja
Rakennuspalvelu
Hoke Oy**

Olli Holopainen 0400 130 185
Arvi Kekäläinen 044 561 6285

JG-KULJETUS Oy

Kaavi

- lannoite-/rahtikuljetukset
Puh. 050 566 7442

Kukka-, hautaus- ja juhlapalvelu KUKKATUPA

Avoimna:

ma - ti 9 - 16

to - pe 9 - 17

la 9 - 13

Puh. 017 661 610
044 5565 003

posti@kukkatupa.fi
www.kukkatupa.fi

Huoltotie 5, 71200 Tuusniemi

Hyvää Joulua!

OKUN KONEOSA

Kiisukatu 17, Outokumpu Myynti 020 787 9510
www.okunkoneosa.fi

Hyvää
Joulua!

Loma Jussila

Toivottaa
MTY Kekäläinen - Tuomainen

Onnellista
Uutta
Vuotta!

**AUTOHUOLTO
HASSINEN**
p. 044 2435 509

**Hierontaa ja kalevalaista
jäsenkorjausta Kaavilla ja Tuusniemellä**

Vetrex

Matti Räsänen,
koulutettu hieroja, 040 533 0226

POHJOLAN TILIVOIMA
KIRJANPITO • TALOUSHALLINTO

**KLT-kirjanpitäjä
VUOKKO KANTELL**

Meijerintie 5, 71200 Tuusniemi
044 240 3168, vuokko.kantell@gmail.com

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

RANTA-MYLLY

Meijerintie 16, Tuusniemi
Puh. 040 721 1097

UUSI ISO COROLLA HYBRID

MIKSI ODOTTAA, JOS VOI AJAA JO NYT?

ALWAYS A
BETTER WAY

Corolla on uudestisyntynyt. Seuraavan sukupolven Corolla Hybrid ei ole ainoastaan luokkaansa isompi, se on suuri. Suuri tehoiltaan, suuri mitoiltaan ja ennen kaikkea suuri ajettavuudeltaan. Mitä pikemmin koeajat, sen nopeammin tunnet sen.

Uusi Corolla

Hatchback 1.8 Hybrid Active

kokonaishinta 28 338 €

Sedan 1.8 Hybrid Active

kokonaishinta 28 820 €

Touring Sports 1.8 Hybrid Active

kokonaishinta 29 392 €

Touring Sports 2.0 Hybrid Active

kokonaishinta 32 394 €

Takuu 3 v/100 tkm, korin puhkiuostumattomuustakuu 12 v, hybridijärjestelmän takuu 5 v/100 tkm. Toyota Hybridiakaturva 10 v/350 tkm. *Uuden Corolla Hybrid -malliston CO₂-päästöt 101-121 g/km ja yhdistetty kulutus 4,5-5,4 l/100 km.

KUOPION AUTO KAUPPA

KALLANTIE 11, Kuopio, 017 364 2211.

Automyynti 044 368 2241. Automyynti ma-pe klo 8-17, la 10-14.

SHELL-OUTOKUMPU

Kuusjärventie 41
83500 Outokumpu

Puh. 013 222 389
050 512 5114 / Pekka
pekka.sairanen@elisanet.fi

**HOTTI
-TUVAT**

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

050 365 7064,

- MÖKKILOMAT
- OHJELMAPALVELUT

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Tuusniemen Apteekki

*Keskitie 23, 71200 Tuusniemi
(017) 661 228*

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

Arto Mustonen

Kuopion Huoltotrio Oy

Teräskatu 5
70150 KUOPIO
044 3060 776

arto.mustonen@huoltotrio.fi

Päätoimittaja:

Valto Holopainen
Koivulanrannantie 8
71200 Tuusniemi,
valto.holopainen@kolumbus.fi
0400 679 999

“Kunnon sotamies Duus ja Tuusniemen piä”

Oli saksalainen sotamies Duus Olavinlinnan rakennuksella. Joutui epäsuosioon ja läksi karkumatkalle. Sousi Haukiveden yli ja edelleen Heinäveden reittejä aina vaan pohjoista kohti. Joissakin paikoin piti vetää venettä maita myöten. Matka jatkui Juojärvelle ja sitä vaan kohti pohjoista. Vene karahti kauniin niemen nokkaan. Duus katseli ympärilleen. Hmm, tässäpä vasta hyvä ja turvallinen paikka asettua asumaan. Niemestä näkyi silmäkantamattomiin. Joka suuntaan oli vettä reilusti. Rantaruohikko kertoi kalaisesta paikasta.

Kovakankainen niemi jatkui pitkälle. Varmasti on hyvät metsästysmaat tiedossa. Oikealla, järven takana näkyi korkea mäki. Sieltä voisi mennä tähystelemään näkykö muita savuja? Maaperä oli pelkkää hiekkaa ja siihen oli helppo kaivaa hyvälaatuinen asumus.

Niin Duustuli niemeen, jonka nimesi Duusniemeksi ja mäen Duusmäeksi. Myöhemmin, savolaisten asutettua seudun, paikkojen nimet muuttuivat. Savolaiset eivät osanneet lausua D-kirjainta. Sanoivat vaan, että Tuus. Niemestä tuli sitten Tuusniemi ja mäestä Tuusmäki.

*(Ja tämä tarina on tosi.)
V.H.*